

Natuurtoets Fokmast Goirle

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0488055.100

28 september 2023

Natuurtoets Fokmast Goirle

projectnummer 0488055.100

28 september 2023

Auteurs

Adam van Kuik

Opdrachtgever

Gemeente Goirle

Postbus 17

5050 AA GOIRLE

Gecontroleerd

Robert Keizer

datum

28 september 2023

beschrijving

vrijgave

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding & planvoornemen	4
1.2	Doel	6
1.3	Leeswijzer	6
2.	Effectbeschrijving en -beoordeling	7
2.1	Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek	7
2.2	Effectbepaling voornemen	8
2.3	Soortbescherming	8
2.3.1	Afbakening relevante soortgroepen	8
2.3.2	Vogels	8
2.3.3	Zoogdieren – vleermuizen	13
2.3.4	Zoogdieren – overige zoogdieren	18
2.3.5	Amfibieën	21
2.3.6	Reptielen	22
2.3.7	Insecten	24
2.3.8	Zaadplanten, varens en bladmosse	25
2.3.9	Zorgplicht	26
2.4	Natura-2000	26
2.5	NNN	27
2.6	Overig provinciaal beleid	28
2.7	Beschermde houtopstanden Wnb	29
3.	Conclusie & advies	31
3.1	Soortbescherming	31
3.1.1	Zorgplicht	34
3.2	Gebiedsbescherming	34
3.2.1	Natura 2000	34
3.2.2	NNN	34
3.2.3	Overig provinciaal beleid	35
3.3	Beschermde houtopstanden Wnb	35
	Literatuurlijst	36
	Bijlage 1 Wettelijk kader	38
	Bijlage 2 Methodiek natuurtoets	47

1. Inleiding

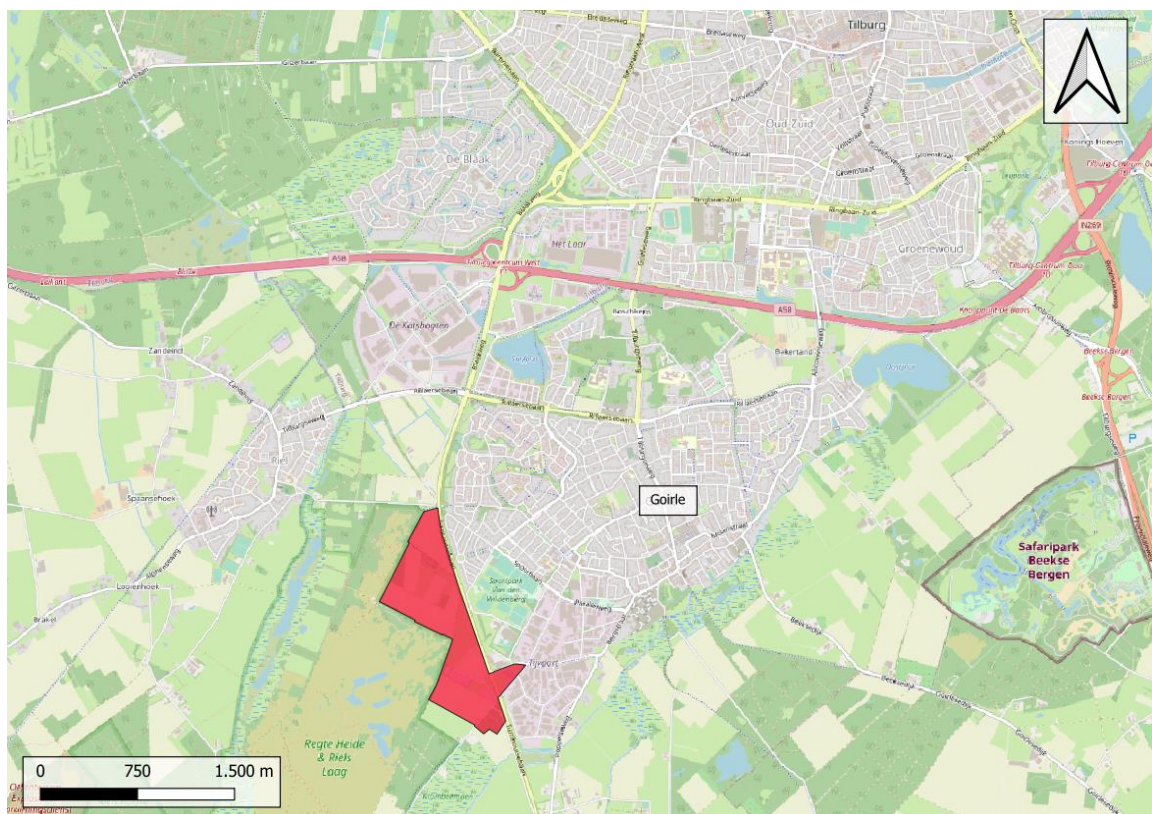
1.1 Aanleiding & planvoornemen

De gemeente Goirle is voornemens om bij de Fokmast te Goirle ontwikkelingen mogelijk te maken door middel van een nieuw bestemmingsplan. Het gebied ligt ten westen van Goirle en grenst aan de oostzijde van het gebied aan de N630 en aan de westzijde aan het Natura 2000-gebied 'Regte Heide & Riels Laag' (gemeente Goirle, provincie Noord-Brabant).

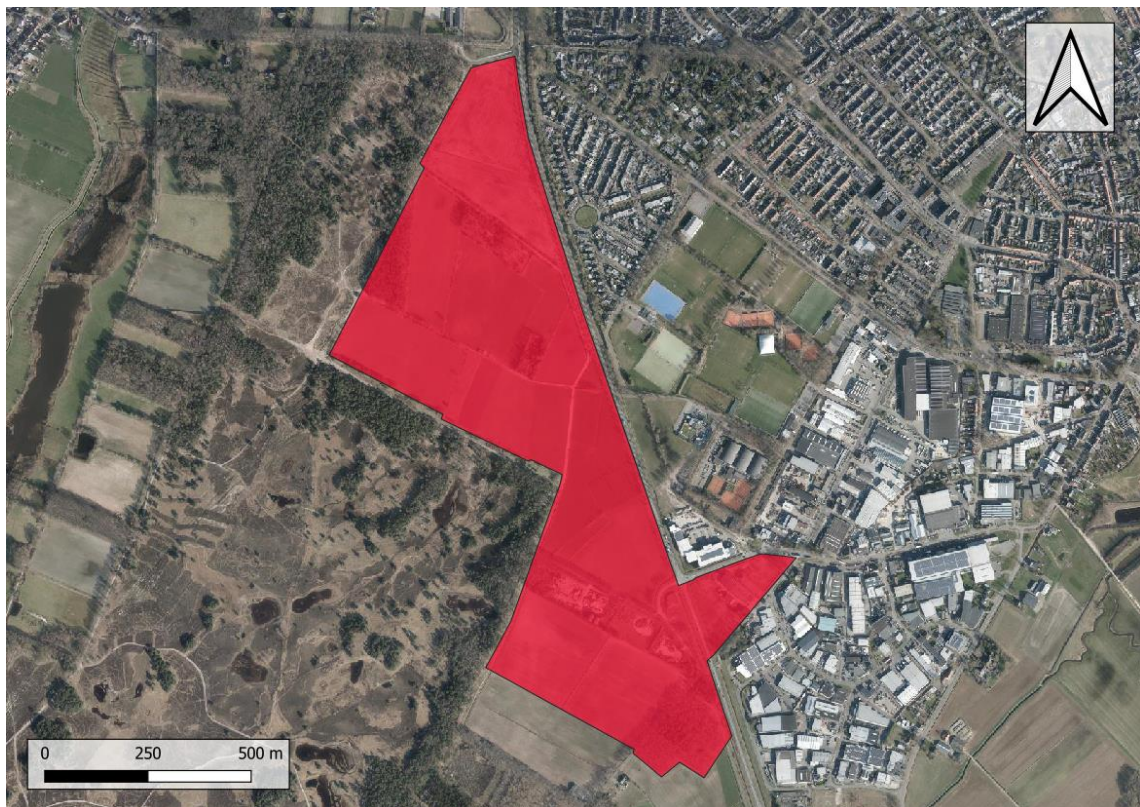
Binnen het nieuwe bestemmingsplan worden verschillende (gebieds)ontwikkelingen gerealiseerd, waaronder het omvormen van agrarische percelen voor natuurdoeleinden, de transformatie van een manege naar een bedrijfsperceel en de omvorming van het terrein van een puinbreker (Paulissen B.V.) en opslagterrein van de gemeente naar een nieuw aaneengesloten terrein. In de bestemmingsplanfase zijn de vorm en duur van de exacte werkzaamheden nog onbekend.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en met beschermde gebieden. Er dient onderzocht te worden of het voornemen effect heeft op beschermde soorten, beschermde gebieden of beschermde houtopstanden (Wet natuurbescherming (Wnb), Natuurnetwerk Nederland (NNN) en overig (provinciaal) beleid). Ontwikkelingen mogen niet zonder meer plaatsvinden indien deze negatieve gevolgen hebben op beschermde natuurwaarden (soorten, gebieden en/of houtopstanden). Er is daarom inzicht gewenst in de aanwezige beschermde natuurwaarden en de mogelijke effecten die op deze beschermde natuurwaarden kunnen optreden door de ontwikkeling. Dit wordt verkend in deze natuurtoets. Daarnaast worden kansen voor het verbeteren van natuurwaarden genoemd.

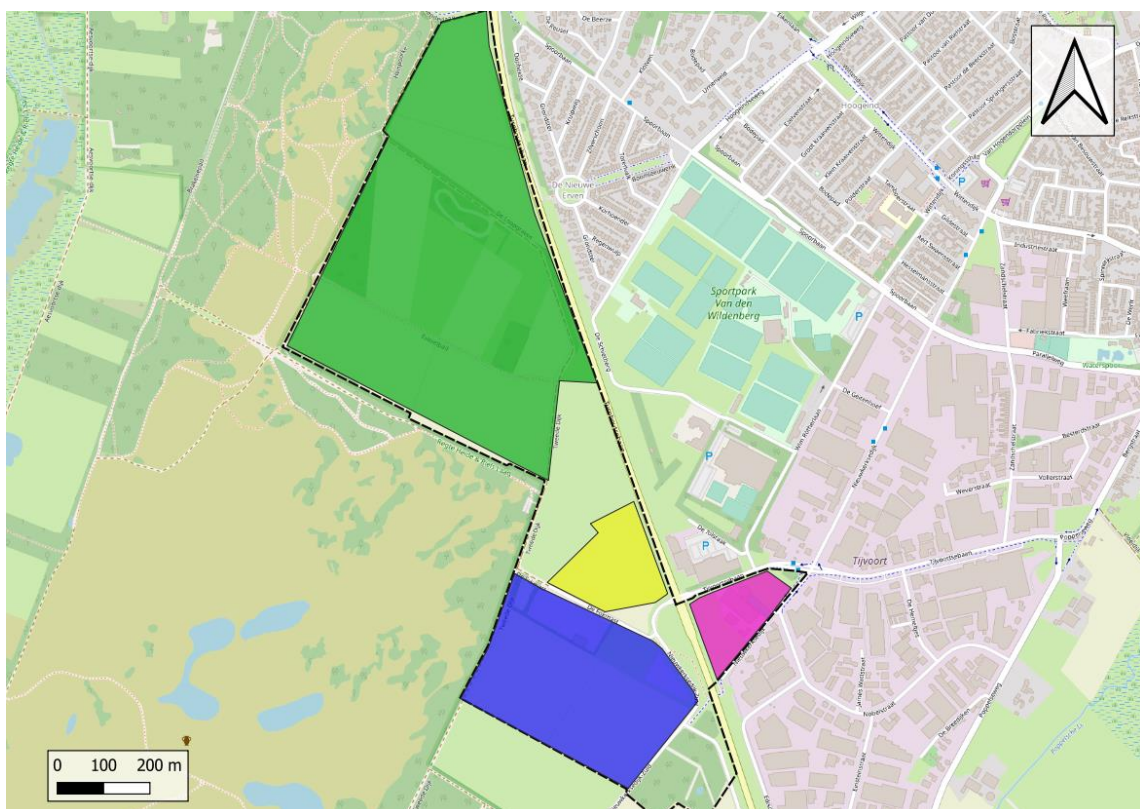
In de figuren 1.1 en 1.2 is de ligging van het plangebied weergegeven. In figuur 1.3 en 1.4 is een impressie van het ontwerp weergegeven. Het gebied ten zuiden van het Nieuwkersbaantje is meegenomen in de natuurtoets, maar maakt geen onderdeel uit van het bestemmingsplan.

Figuur 1.1. Globale ligging van het plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van de omgeving. Bron: Qgis, kaart 2023.

Figuur 1.2. Gedetailleerde ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: PDOK, kaart 2023.

Figuur 1.3. Impressie ruimtelijke ontwikkeling (voornemen). Groen = Omvorming van agrarische gebruik naar natuur (invulling nog onbekend). Geel = Omvorming van agrarisch gebruik naar recreatie (invulling nog onbekend). Paars = Sloop van manege voor nieuwbouw bedrijventerrein. Blauw = Omvorming terreinen gemeente en puinbreker + omvorming agrarisch gebruik naar natuur (invulling nog onbekend). Bron: Qgis, kaart 2023

Figuur 1.4. Impressie van hervorming van terreinen gemeente en puinbreker.

1.2 Doel

Het doel van de natuurtoets is om een goed eerste beeld te krijgen van de (beschermde) natuurwaarden die in het plangebied en de (directe) omgeving aanwezig (kunnen) zijn. Dit gebeurt door het uitvoeren van een bureaustudie en oriënterend terreinbezoek. Op basis hiervan wordt getoetst of in het kader van de Wnb als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten kunnen optreden. Daarnaast wordt ingegaan op de eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.3 Leeswijzer

De natuurtoets is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding van de natuurtoets en voorgenomen ontwikkeling;
- Hoofdstuk 2 beschrijft het gebied en toetst de (in de omgeving) aanwezige beschermde soorten, beschermde gebieden en beschermde houtopstanden aan de natuurwetgeving en overige beleidskaders.
- Hoofdstuk 3 bevat de conclusies en advies over de te nemen vervolgstappen.

In bijlage 1 wordt het wettelijk kader beschreven. In bijlage 2 wordt de methodiek van voorliggende natuurtoets beschreven.

2. Effectbeschrijving en -beoordeling

In paragraaf 2.1 is allereerst een gebiedsbeschrijving van het plangebied gegeven. Vervolgens is in paragraaf 2.2 de effectbepaling van het plan gegeven. In paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 wordt respectievelijk ingegaan op de aanwezigheid van en toetsing aan de Wnb van beschermde soorten, Natura 2000-gebieden, NNN, overig provinciaal beleid van de provincie Noord-Brabant en beschermde houtopstanden.

Indien blijkt dat een onderdeel van paragraaf 2.3 t/m paragraaf 2.7 niet relevant is voor voorliggend planvoornemen, vindt er geen toetsing van het voornemen aan de Wnb (of ander relevant beleidskader) van dat onderdeel plaats.

2.1 Gebiedsbeschrijving: resultaat terreinbezoek

Op 30-08-2023 is vanaf circa 10:00 uur een oriënterend terreinbezoek uitgevoerd door een deskundig ecooloog van Antea Group bij licht regenachtig/licht bewolkt weer met een temperatuur van circa 20°C. Tijdens het terreinbezoek is het plangebied te voet geïnspecteerd. Hierbij is in en rondom het plangebied met behulp van een verrekijker gezocht naar beschermde soorten en habitat van beschermde soorten, bijvoorbeeld door de aanwezige bomen in en rondom het plangebied te onderzoeken op de aanwezigheid van nesten en holtes.

Het plangebied wordt gekenmerkt door de combinatie van agrarische velden, bossen en houtwallen. Ook zijn aan de westzijde van het plangebied, op de grens met het Natura 2000-gebied 'Regte Heide & Riels Laag' plukken schrale vegetatie aanwezig, waaronder vooral heide.

In figuur 2.1 is een impressie gegeven van het plangebied.

Figuur 2.1. Impressie van het plangebied.

2.2 Effectbepaling voornemen

In deze paragraaf zijn de gevolgen van het planvoornemen voor de aanwezige biotopen in het plangebied aangeven (*geluidsverstoring, vergraving, dempen watergang, slopen, etc.*).

De volgende activiteiten vinden plaats als gevolg van het planvoornemen die een effect kunnen hebben op (het leefgebied van) (beschermde) soorten en beschermde gebieden:

- De huidige gebouwen bij de manege worden gesloopt om ruimte te maken voor nieuwbouw;
- Er worden mogelijk bomen gekapt bij het herinrichten van het terrein van de gemeente en de puinbreker ten behoeve van de inrit;
- Het terrein van de puinbreker wordt opnieuw ingericht. Hierbij worden mogelijk twee opslagplaatsen met een hoog dak op het terrein van de puinbreker gesloopt.
- De huidige opslag op het terrein van de gemeente en de puinbreker (o.a. zandhopen, puin, etc.) wordt mogelijk verplaatst/verwijderd.

2.3 Soortbescherming

In de onderstaande paragrafen zijn per soortgroep de resultaten van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek beschreven. Indien soortgroepen op basis van het oriënterend terreinbezoek op voorhand kunnen worden uitgesloten vanwege het ontbreken van geschikt biotoop, zijn deze soortgroepen vermeld in paragraaf 2.3.1. Op basis van het bureauonderzoek en het oriënterend terreinbezoek wordt ingegaan op de mogelijke effecten die als gevolg van het planvoornemen op mogelijk aanwezige beschermde soorten kunnen optreden. Indien negatieve effecten op beschermde soorten niet zijn uit te sluiten, wordt geadviseerd over de te nemen vervolgstappen.

2.3.1 Afbakening relevante soortgroepen

Op basis van de bureaustudie en het verkennend terreinbezoek kan de aanwezigheid van meerdere soortgroepen worden uitgesloten. Gezien de afwezigheid van (geschikt) open (voortplantings)water in (de directe omgeving van) het plangebied én het bekende verspreidingsgebied kan de aanwezigheid van beschermde vissen, kreeftachtigen en weekdieren worden uitgesloten.

Aanwezigheid van de overige soortgroepen kan niet op voorhand worden uitgesloten. Deze soortgroepen worden in de hiernavolgende paragrafen nader beschouwd.

2.3.2 Vogels

Soorten met een jaarrond beschermd nest (categorie 1 t/m 4)

In de tabel 2.1 zijn de waarnemingen van vogels met een jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.1. Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km)(NDF, 2018-2023).

Soort	Categorie
Boomvalk	4
Buizerd	4
Gierzwaluw	2
Grote gele kwikstaart	3
Havik	4
Huismus	2
Kerkuil	3
Ooievaar	3
Ransuil	4
Roek	2

Soort	Categorie
Slechtvalk	3
Sperwer	4
Wespendief	4

Zoals blijkt uit de bureaustudie is een aantal vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het plangebied waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en waar bij verwijdering of aantasting van de vaste rust- en verblijfplaats, alsook bij wezenlijke aantasting van de functionele leefomgeving, altijd ontheffing moet worden aangevraagd. Dit zijn boombroedende soorten (boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek & sperwer), gebouwbroedende soorten (huismus, gierzwaluw & kerkuil) en overige soorten (grote gele kwikstaart, ooievaar & slechtvalk).

Boombroedende vogelsoorten

In en rondom het plangebied zijn verschillende stukken bos, bosschages en individuele bomen aanwezig. Tijdens het terreinbezoek zijn in (de directe omgeving van) het plangebied geen grote nesten in bomen aangetroffen die kunnen toebehoren aan boombroedende soorten met een jaarrond beschermd nest. Door de grootte van het plangebied, de abundantie aan potentieel geschikte bomen en slechte zichtbaarheid dankzij de aanwezigheid van bladeren in de bomen kan de aanwezigheid van nesten van boombroedende vogelsoorten op basis van het terreinbezoek niet volledig worden uitgesloten in het plangebied. Uitzondering hierop is het gebied waar een nieuwe recreatieve functie wordt beoogd. In en rondom deze gebieden staan slechts enkele bomen, die goed overzichtelijk waren tijdens het veldbezoek. De aanwezigheid van boombroedende vogelsoorten kan hierom bij deze gebieden wél worden uitgesloten.

Bij het omvormen van de terreinen van de gemeente en de puinbreker kan niet worden uitgesloten dat er nesten van boombroedende vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest aanwezig zijn in en rondom de beoogde werkzaamheden. Om de aan/afwezigheid van jaarrond beschermde nesten hier aan te tonen is nader onderzoek nodig. Hiervoor dient in de periode van november t/m februari (de periode waarin bomen geen blad hebben) door een deskundige ecooloog in en in een buffer van 75 meter rondom de terreinen van de gemeente en de puinbreker gezocht te worden naar nesten van boombroedende vogels met een jaarrond beschermd nest. Ditzelfde advies geldt ook voor het gebied waar natuurontwikkeling gaat plaatsvinden.

Gebouwbroedende vogelsoorten

In het plangebied is bebouwing aanwezig in de vorm van de manege en twee overkapte opslagplaatsen op het terrein van de puinbreker. Tijdens het terreinbezoek zijn op beide locaties geen soorten aangetroffen met een categorie 1 t/m 4 jaarrond beschermd nest. Op het terrein van de puinbreker is ook geen geschikt broedbiotoop aanwezig voor deze soorten, o.a. door het ontbreken van holtes bij de overkapte opslagplaatsen. Bij de manege is wél potentieel broedbiotoop aanwezig voor de huismus en kerkuil.

Voor de huismus is het terrein van de manege geschikt. Onder andere, door de aanwezigheid van geschikte holtes in de daken van gebouwen op het terrein en ook door de aanwezigheid van (groenblijvende) beplanting. De huismus en vallen onder de bescherming van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), die verwerkt is in de Wnb. Indien er nestplaatsen van de huismus en/of gierzwaluw aanwezig zijn, kunnen deze verloren gaan als gevolg van de voorgenomen sloop van de woningen. Dit is een overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb. Ook aantasting van essentiële onderdelen van de functionele leefomgeving van de huismus is in overtreding met de Wnb. Om overtreding van de Wnb te voorkomen, dient allereerst de aan- of afwezigheid van beide soorten te worden vastgesteld middels nader onderzoek. Dit nader onderzoek bestaat voor de huismus uit twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni (BIJ12, 2017).

Het is uit te sluiten dat nesten van gierzwaluwen in het plangebied aanwezig zijn. Gierzwaluwen nestelen in gebouwen in bebouwde omgeving. Bij de gebouwen van de manege zijn geen holtes aanwezig waar gierzwaluwen direct in- of uit kunnen vliegen. De soort heeft namelijk een vrije aanvliegroute nodig om nestlocaties te betreden. Hiermee kan het voorkomen van nesten van gierzwaluwen in het plangebied worden uitgesloten.

Uit de NDFF komen waarnemingen van de kerkuil voor op circa 1,5 km noordwestwaarts van de manege. De oude schuur op het terrein van de manege is een potentieel geschikte broedlocatie voor de kerkuil doordat de schuur aan een zijde open is waardoor kerkuilen potentieel op een hoge en rustige locatie in de schuur kunnen broeden. Ook zijn op het terrein van de manege veel voedselbronnen voor muizen aanwezig (o.a. opslag van paardenvoer), wat de manege ook tot een potentieel geschikt foerageergebied maakt voor de kerkuil. Tijdens het terreinbezoek zijn echter geen sporen van kerkuilen aangetroffen (zoals braakballen en krietsporen). Potentiële broedlocaties waren tijdens het veldbezoek goed overzichtelijk. Hiermee kan worden uitgesloten dat het terrein van de manege momenteel fungeert als nestlocatie voor de kerkuil.

Grote gele kwikstaart

De grote gele kwikstaart broedt in gebieden met stromend water. Hierbij kan de soort gebruik maken van o.a. rotsspleten en steile rivieroeveren, maar ook van nissen in gebouwen en bruggen. In en rondom het plangebied zijn geen stromende wateren, rotsspleten of steile rivieroeveren aanwezig. De aanwezigheid van nesten van de grote gele kwikstaart kan hiermee worden uitgesloten in en rondom het plangebied.

Ooievaar

De ooievaar maakt gebruik van hoge elementen zoals telefoonpalen, schoorstenen, bomen en speciale houten platforms om nesten op te bouwen. In en rondom het plangebied zijn geen geschikte elementen aanwezig als broedplek voor de ooievaar. In en rondom het plangebied zijn ook geen nesten waargenomen van de ooievaar. De aanwezigheid van nesten van de ooievaar kan hiermee in en rondom het plangebied worden uitgesloten. Wel vormen de aanwezige velden en afwateringen in het plangebied potentiële foerageergebieden voor de ooievaar. Indien deze velden een andere functie krijgen is er nog voldoende foerageergebied over in de nabijheid van het plangebied waardoor deze foerageergebieden niet essentieel zijn voor de ooievaar. Negatieve effecten op de ooievaar kunnen hiermee worden uitgesloten.

Slechtvalk

Waarnemingen van de slechtvalk uit de NDFF betreffen een enkele waarneming op circa 400 meter van het plangebied. De slechtvalk gebruikt richels/platforms op hoge gebouwen/torens om op te broeden. Ook worden hooggelegen nestkasten en soms hoogspanningsmasten als broedlocatie. Tijdens het veldbezoek zijn geen nestgelegenheden voor de slechtvalk waargenomen in en rondom het plangebied. Nesten van slechtvalken kunnen hiermee in en rondom het plangebied worden uitgesloten.

Vervolgstappen

Om de aan- of afwezigheid van jaarrond beschermde nesten in en rondom de terreinen van de gemeente en de puinbreker aan te kunnen tonen, is nader onderzoek nodig. Hiervoor dient in de periode van november t/m februari (de periode waarin bomen geen blad hebben) door een deskundige ecoloog gezocht te worden naar nesten van boombroedende vogels met een jaarrond beschermd nest. Ditzelfde advies geldt ook voor het gebied waar natuurontwikkeling gaat plaatsvinden.

Om de aan- of afwezigheid van de huismus bij de manege aan te kunnen tonen, is nader onderzoek noodzakelijk. Voor de huismus bestaat dit nader onderzoek uit twee gerichte veldbezoeken in de periode 1 april tot en met 15 mei of uit vier gerichte veldbezoeken in de periode 10 maart tot en met 20 juni (BIJ12, 2017).

Soorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest (categorie 5)

In de tabel 2.2 zijn de waarnemingen van vogels met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.2 Overzicht van waargenomen vogelsoorten met een mogelijk jaarrond beschermd nest in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1km) die in het NDFF door derden zijn ingevoerd (NDFF, 2018-2023).

Soort	Categorie
Blauwe reiger	5
Boerenzwaluw	5
Bonte vliegenvanger	5

<i>Soort</i>	<i>Categorie</i>
Boomklever	5
Boomkruiper	5
Bosuil	5
Draaihals	5
Ekster	5
Gekraagde roodstaart	5
Grauwe vliegenvanger	5
Groene specht	5
Grote bonte specht	5
Huiszwaluw	5
IJsvogel	5
Koolmees	5
Oeverzwaluw	5
Pimpelmees	5
Raaf	5
Spreeuw	5
Tapuit	5
Torenvalk	5
Zwarte kraai	5
Zwarte mees	5
Zwarte roodstaart	5
Zwarte specht	5

Tijdens het terreinbezoek zijn bij de manege nesten van de huiszwaluw aangetroffen onder het dak van het woonhuis van de manege (zie figuur 2.2). Ook komen meerdere waarnemingen van zowel huiszwaluw als boerenzwaluwen uit de NDFF naar voren op en rondom het terrein van de manege. Nesten van de categorie 5 vogelsoorten zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Het terrein van de manege vormt een soort eiland in het omliggende industrieterrein voor vogelsoorten die behoren tot het agrarisch landschap, zoals de huiszwaluw en boerenzwaluw. Bij het verdwijnen van de manege zijn er weinig alternatieve nestgelegenheden aanwezig in de omgeving, alleen enkele boerderijen in het zuidoosten. Of deze alternatieve nestgelegenheden voldoende zijn om de ecologische impact van het verdwijnen van de manege op te vangen is nog onduidelijk. Op basis van de natuurtoets kan hierom niet worden uitgesloten dat er zwaarwegende ecologische feiten zijn waarmee verlies van nesten van huis- en boerenzwaluwen bij de manege een overtreding van de Wet natuurbescherming betreft. Hierom is het advies om nader onderzoek in de vorm van een omgevingsscan uit te voeren naar de ecologische impact van de beoogde werkzaamheden op huis- en boerenzwaluwen en/of mitigerende maatregelen te treffen door alternatieve nestgelegenheden aan te bieden voor huis- en boerenzwaluw.

De omgevingsscan dient uitgevoerd te worden door een deskundige ecooloog, waarbij onderzocht wordt in hoe verre elders in de omgeving nesten en nestgelegenheden voor huis- en boerenzwaluw aanwezig zijn. Koppeling met partijen zoals de vogelwerkgroepen van Midden-Brabant en West-Brabant kan hier mogelijke handvaten aan bieden. Voor de mitigerende maatregelen dient ieder nest van een huis/boerenzwaluw bij de manege gecompenseerd te worden met minimaal vier alternatieve nestgelegenheden. De aantallen en locaties van deze alternatieve nestgelegenheden dienen te worden bepaald door een deskundige ecooloog. Het bepalen van de aantallen en locaties kan goed gecombineerd worden met het eerder genoemde onderzoek naar huismussen bij de manege. Verder is het advies bij mitigerende maatregelen om bij de nieuwbouw op het terrein van de manege nestgelegenheden voor huis- en boerenzwaluw op te nemen in het ontwerp van het nieuwe terrein.

Figuur 2.2. Nesten van huiszwaluwen onder het dak van het woonhuis bij de manege.

Vervolgstappen

Om de ecologische impact van de sloop van de manege op de huis- en boerenzwaluw te achterhalen is nader onderzoek nodig en/of dienen er mitigerende maatregelen getroffen te worden. Het nader onderzoek dient uitgevoerd te worden door een deskundige ecooloog, waarbij onderzocht wordt in hoe verre elders in de omgeving nesten en nestgelegenheden voor huis- en boerenzwaluw aanwezig zijn.

Voor de mitigerende maatregelen dient ieder nest van een huis/boerenzwaluw bij de manege gecompenseerd te worden met minimaal vier alternatieve nestgelegenheden. De aantallen en locaties van deze alternatieve nestgelegenheden dienen te worden bepaald door een deskundige ecooloog.

Algemene broedvogels

Tijdens de terreinbezoeken zijn enkele algemene broedvogels waargenomen, waaronder de houtduif en gaai. Ook zijn op het terrein van de puinbreker nesten van de houtduif waargenomen (zie figuur 2.3). Alle in gebruik zijnde nesten van vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wnb (artikel 3.1). Indien nesten aanwezig zijn, mogen deze tijdens de broedperiode (en wanneer deze in gebruik zijn) niet verwijderd of verstoord worden. Met de meeste broedvogels kan echter in het algemeen relatief eenvoudig rekening worden gehouden door eventuele kap- en sloopwerkzaamheden niet uit te voeren in het broedseizoen (circa maart tot en met juli¹) en indien concrete broedgevallen aanwezig zijn. Op deze wijze zijn geen belemmeringen vanuit de Wnb aan de orde.

Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen om te werken dan dient het plangebied (waar de werkzaamheden plaatsvinden) vóór het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden voor (broed)vogels. Mocht dit niet mogelijk zijn dan dient vooraf aan de werkzaamheden het plangebied gecontroleerd te worden op de aanwezigheid van broedvogels door een deskundig ecooloog. Indien vastgesteld wordt dat sprake is van actuele broedgevallen binnen het plangebied, kunnen locatiespecifieke maatregelen worden voorgesteld en/of wordt het plangebied niet vrijgegeven en dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat het nest niet meer in gebruik is.

¹ Voor het broedseizoen wordt in het kader van de wet geen standaardperiode gehanteerd. Het broedseizoen is afhankelijk van klimatologische omstandigheden; dit houdt in dat het seizoen eerder dan wel later van start kan gaan en eerder dan wel later kan eindigen. Van belang is of er broedgevallen aanwezig zijn.

Figuur 2.3. Nest van een houtduif in een van de overkapte opslagplaatsen op het terrein van de puinbreker.

Vervolgstappen

Werken buiten broedseizoen (globaal maart tot en met juli). Indien dit niet mogelijk is; het plangebied voor aanvang van het broedseizoen ongeschikt maken of het plangebied vooraf aan de werkzaamheden laten controleren door een deskundig ecooloog.

2.3.3 Zoogdieren – vleermuizen

In de tabel 2.3 zijn de waarnemingen van vleermuizen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.3 Overzicht van waargenomen vleermuizen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2018-2023).

Soort	Beschermingsregime HR (artikel 3.5 Wnb)
Gewone dwergvleermuis	X
Rosse vleermuis	X
Laatvlieger	X

Voor vleermuizen zijn drie functies van het leefgebied te onderscheiden die van groot belang zijn. Dit zijn verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Foerageergebieden en vliegroutes zijn alleen beschermd als deze van essentieel belang zijn voor het functioneren van de verblijfplaats, zogenaamde essentiële foerageergebieden en essentiële vliegroutes. Deze drie onderdelen (verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied) worden hieronder nader beschouwd.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen kunnen hun verblijfplaats in gebouwen of bomen (of beide) hebben. Gebouwbewonende vleermuizen (gewone dwergvleermuis & laatvlieger) verblijven met name in spouwmuren, onder dakbetimmering, achter boeiborden of op zolders. Boombewonende vleermuizen (rosse vleermuis) verblijven in gaten, hopen of scheuren van voornamelijk grote bomen.

Voor boombewonende vleermuizen zijn in en rondom het plangebied in de bossen, bosschages en bomenrijen verschillende bomen aanwezig met holtes die potentieel geschikt zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen (zie figuur 2.4). Voor het terrein van de puinbreker en langs het toekomstige recreatiegebied loopt een eikenlaan met potentieel geschikte holtes voor boombewonende vleermuizen (zie figuur 2.5). De aanwezigheid van boombewonende vleermuizen kan hier niet worden uitgesloten. Het is nog onduidelijk of deze bomen gekapt worden tijdens de beoogde werkzaamheden. Indien dit wel het geval is gaan mogelijk verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen verloren. Dit is in strijd met de Wet natuurbescherming. Indien niet gekapt wordt hebben de werkzaamheden bij het terrein van de puinbreker en het toekomstige recreatiegebied alsnog een mogelijk verstoring effect op boombewonende vleermuizen in de eikenlaan. Ook opzettelijke verstoring van verblijfplaatsen van vleermuizen is verboden onder de Wet natuurbescherming.

Indien er bomen gekapt worden bij en rondom het terreinen van de puinbreker en de gemeente Goirle is nader onderzoek nodig naar de mogelijke effecten hiervan op boombewonende vleermuizen. Dit onderzoek dient uitgevoerd te worden volgens het meest recente vleermuisprotocol (momenteel het vleermuisprotocol 2021) (Netwerk Groene Bureaus, 2021). Hierbij dient de eikenlaan en directe omgeving meerdere malen (minimaal vijf keer) verspreid over het actieve seizoen van de soorten (tussen april en oktober) bezocht te worden door een (of meerdere) deskundige ecologen. Indien er niet gekapt wordt is het advies om zo veel mogelijk overdag te werken. Indien dit niet mogelijk is geldt het advies om verlichting zoals bouwlampen zo veel mogelijk binnen het plangebied te schijnen en gebruik te maken van vleermuisvriendelijke (amberkleurig) verlichting. Verder dient er gewaakt te worden dat er geen bomen worden aangetast tijdens de beoogde werkzaamheden.

In het natuurontwikkelingsgebied is mogelijk ook sprake van verstoring van boombewonende vleermuizen. Hoewel er tijdens het terreinbezoek hier geen geschikte holtes in bomen zijn aangetroffen, kan de aan/afwezigheid hiervan door de grootte van het plangebied, de abundantie aan potentieel geschikte bomen en slechte zichtbaarheid dankzij de aanwezigheid van bladeren in de bomen niet worden uitgesloten. Welke werkzaamheden in dit gebied worden uitgevoerd is nog onduidelijk. Wanneer meer bekend is over de exacte invulling van de natuurontwikkeling in het gebied is het advies om de mogelijke effecten op boombewonende vleermuizen opnieuw te beoordelen. Hierbij is het advies om deze beoordeling uit te voeren in de periode van november t/m februari om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de aanwezige bomen.

Bij het de manege zijn geen geschikte locaties aanwezig voor boombewonende vleermuizen door de afwezigheid van bomen met holtes. Hierdoor kan de aanwezigheid van boombewonende vleermuizen worden uitgesloten op en rondom het terrein van de manege.

Voor gebouwbewonende vleermuizen is bebouwing aanwezig bij de manege. Hier zijn meerdere gaten en kieren in de bestaande gebouwen aanwezig die mogelijk door gebouwbewonende vleermuizen als verblijfplaats gebruikt kunnen worden (zie figuur 2.5). De aanwezigheid van gebouwbewonende vleermuizen kan hierdoor bij de manege niet worden uitgesloten. Bij het slopen van de manege gaan bestaande voortplantings- en/of rustplaatsen van vleermuizen mogelijk verloren. Dit is in strijd met de Wet natuurbescherming. Om het eventuele gebruik van de manege door vleermuizen vast te stellen is nader onderzoek nodig. Dit onderzoek dient uitgevoerd te worden volgens het meest recente vleermuisprotocol (momenteel het vleermuisprotocol 2021) (Netwerk Groene Bureaus, 2021). Hierbij dient de manege meerdere malen (minimaal vijf keer) verspreid over het actieve seizoen van de soorten (tussen april en oktober) bezocht te worden door een (of meerdere) deskundige ecologen.

Essentiële vliegroutes

Vliegroutes van vleermuizen betreffen (vaak) lijnvormige elementen in het landschap die als verbinding tussen verblijfplaatsen en foerageergebied fungeren. In het natuurontwikkelingsgebied fungeren de aanwezige bosranden, bosschages en bomenrijen als mogelijke vliegroute voor vleermuizen. Verder vormen de eikenlaan voor het terrein van de puinbreker en langs de Nieuwkerksedijk Zuid geschikte vliegroute voor vleermuizen (zie figuur 2.5 en 2.7). Ook is bij de manege is een enkele bomenlaan aanwezig langs de Nieuwkerksedijk die geschikt is als vliegroute voor vleermuizen. Op basis van de uitgevoerde natuurtoets kan niet worden uitgesloten of de aanwezige vliegroutes in en rondom het plangebied essentieel zijn voor vleermuizen uit de omgeving.

Bij de terreinen van de puinbreker en de gemeente Goirle is het voornemen om geen bomen te kappen. Desondanks hebben de beoogde werkzaamheden een mogelijk verstoring effect op de vliegroutes bij de lanen rondom de terreinen in de vorm van verlichting. Vleermuizen zijn gevoelig voor zowel daglicht als kunstmatig licht. Wanneer er tijdens de werkzaamheden licht wordt geschoten op een vliegroute van vleermuizen kan dit als gevolg hebben dat deze vliegroute niet langer gebruikt wordt door vleermuizen. Dit geldt als een verstoring van de vliegroute en is in strijd met de Wet natuurbescherming, mits de vliegroute een essentiële functie heeft. Uit voorzorg is het advies om tijdelijke verstoring door verlichting tegen te gaan door zo veel mogelijk overdag te werken. Indien dit niet mogelijk is geldt het advies om verlichting zoals bouwlampen zo veel mogelijk binnen het plangebied te schijnen en gebruik te maken van vleermuisvriendelijke (amberkleurig) verlichting. Indien er hier toch bomen worden gekapt dienen de effecten hiervan nader bepaald te worden door een deskundige ecoloog. Hierbij dienen de lanen twee maal door een (of meerdere) deskundige ecologen in de periode van 15 mei t/m 15 augustus, waarbij één van de bezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli uitgevoerd dient te worden.

In het natuurontwikkelingsgebied is nog onduidelijk welke werkzaamheden exact worden uitgevoerd. Hierdoor zijn negatieve effecten van de beoogde werkzaamheden op vliegroutes van vleermuizen niet uit te sluiten. Indien er geen bomen gekapt worden bestaat er alsnog een mogelijk verstoring effect op vliegroutes van vleermuizen in de vorm van verlichting. Om verstoring te voorkomen is het advies om zo veel mogelijk overdag te werken. Indien dit niet mogelijk is geldt het advies om verlichting zoals bouwlampen zo veel mogelijk binnen het plangebied te schijnen en gebruik te maken van vleermuisvriendelijke (amberkleurig) verlichting. Indien er wél bomen worden gekapt dienen de effecten hiervan nader bepaald te worden door een deskundige ecoloog. Deze nadere bepaling dient afgestemd te worden wanneer er meer duidelijkheid is over de exacte invulling van de werkzaamheden in het natuurontwikkelingsgebied.

De bomenlaan bij de manege valt buiten de begrenzing van de beoogde werkzaamheden. Toch kan hier tijdens de werkzaamheden mogelijk verstoring plaatsvinden in de vorm van verlichting. Om verstoring te voorkomen is het advies om zo veel mogelijk overdag te werken. Indien dit niet mogelijk is geldt het advies om verlichting zoals bouwlampen zo veel mogelijk binnen het plangebied te schijnen en gebruik te maken van vleermuisvriendelijke (amberkleurig) verlichting.

Essentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen betreft locaties waar vleermuizen hun voedsel verzamelen. Dit kunnen uiteenlopende gebieden zijn.

Bij het natuurontwikkelingsgebied vormen o.a. de aanwezige bosranden, weilanden en open stukken bos mogelijke foerageergebieden voor vleermuizen. In het natuurontwikkelingsgebied is nog onduidelijk welke werkzaamheden exact worden uitgevoerd. Hierdoor zijn negatieve effecten van de beoogde werkzaamheden op foerageergebieden van vleermuizen niet uit te sluiten. Ook is nog onduidelijk welke invulling wordt gegeven aan de aanwezige percelen binnen het natuurontwikkelingsgebied. Hierdoor kan op basis van de natuurtoets niet worden uitgesloten of essentiële foerageergebieden van vleermuizen verloren gaan. Het advies is om de effecten van de natuurontwikkeling op essentiële foerageergebieden van vleermuizen opnieuw te beoordelen wanneer meer duidelijkheid is ontstaan over de invulling van het natuurontwikkelingsgebied.

Een deel van het akkerland achter de terreinen van puinbreker en gemeente Goirle gaat verloren om ruimte te maken voor uitbreiding van de terreinen van beide partijen. Door de eentonige structuur en begroeiing van de akker en de aanwezigheid van andere potentiële foerageergebieden in de omgeving functioneert dit gebied zeer onwaarschijnlijk als essentieel foerageergebied voor vleermuizen. Wél is er mogelijk essentieel foerageergebied aanwezig rondom beide terreinen in de vorm van de aanwezige bosranden, lanen en weilanden. Wanneer er tijdens de werkzaamheden licht wordt geschoten op deze foerageergebieden kan dit als gevolg hebben dat deze foerageergebieden niet langer gebruikt wordt door vleermuizen. Dit geldt als een verstoring van het foerageergebied en is in strijd met de Wet natuurbescherming, mits het foerageergebied een essentiële functie heeft voor vleermuizen uit de omgeving. Uit voorzorg is het advies om tijdelijke verstoring door verlichting tegen te gaan door zo veel mogelijk overdag te werken. Indien dit niet mogelijk is geldt het advies om verlichting zoals bouwlampen zo veel mogelijk binnen het plangebied te schijnen en gebruik te maken van vleermuisvriendelijke (amberkleurig) verlichting.

Het gebied bij de manege vormt een mogelijk foerageergebied voor vleermuizen door de combinatie van open plekken met (omliggende) vegetatie. Hoewel er alternatieve foerageergebieden aanwezig zijn aan de westzijde van de manege, vormt de manege verder een soort eiland binnen de omringende bebouwing. Of het foerageergebied bij de manege hierdoor een essentiële functie heeft is nog onduidelijk. Om dit te achterhalen is het advies om nader onderzoek uit te voeren. Dit nader onderzoek kan in combinatie worden uitgevoerd met het eerder genoemde nader onderzoek naar gebouwbewonende vleermuizen bij de manege. Hiervoor dient het onderzoek uitgevoerd te worden volgens het meest recente vleermuisprotocol (momenteel het vleermuisprotocol 2021) (Netwerk Groene Bureaus, 2021). Hierbij dient de manege twee maal door een (of meerdere) deskundige ecologen in de periode van 15 mei t/m 15 augustus, waarbij één van de bezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli uitgevoerd dient te worden.

Figuur 2.4. Dode boom met holtes die potentieel geschikt zijn voor boombewonende vleermuizen.

Figuur 2.5 Eikenlaan aan de noordzijde van de puinbreker. Deze laan bevat potentieel geschikte bomen voor boombewonende vleermuizen en fungeert mogelijk als vliegroute.

Figuur 2.6. Mogelijke verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen bij de manege.

Figuur 2.7. Lijnvormige elementen zoals deze bomenlaan bij de Nieuwkerksedijk Zuid zijn geschikt als vliegroute voor vleermuizen.

Vervolgstappen

Om de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen en essentiële foerageergebieden bij de manege aan te kunnen tonen, is nader onderzoek conform het meest recente vleermuisprotocol noodzakelijk. Dit onderzoek bestaat voor de verblijfplaatsen uit minimaal vijf bezoeken verspreid over het actieve seizoen van de soorten (tussen april en oktober). Voor de foerageergebieden dient de manege twee maal door een (of meerdere) deskundige ecologen in de periode van 15 mei t/m 15 augustus, waarbij één van de bezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli uitgevoerd dient te worden.

Effecten van het planvoornemen op verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen bij het natuurontwikkelingsgebied dienen opnieuw beoordeeld te worden wanneer meer duidelijkheid is over de invulling van de natuurontwikkeling.

2.3.4 Zoogdieren – overige zoogdieren

In de tabel 2.4 zijn de waarnemingen van overige soorten zoogdieren in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.4 Overzicht van waargenomen zoogdieren in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2018-2023).

Soort	Beschermingsregime		
	HR (artikel 3.5 Wnb)	Art. 3.10 Wnb	Art. 3.10 Wnb Vrijgestelde zoogdieren
Ree			x
Eekhoorn		x	
Egel			x
Wild zwijn			x
Steenmarter		x	
Haas			x
Konijn			x
Vos			x
Veldmuis			x

Rosse woelmuis			x
Bunzing		x	

Eekhoorn

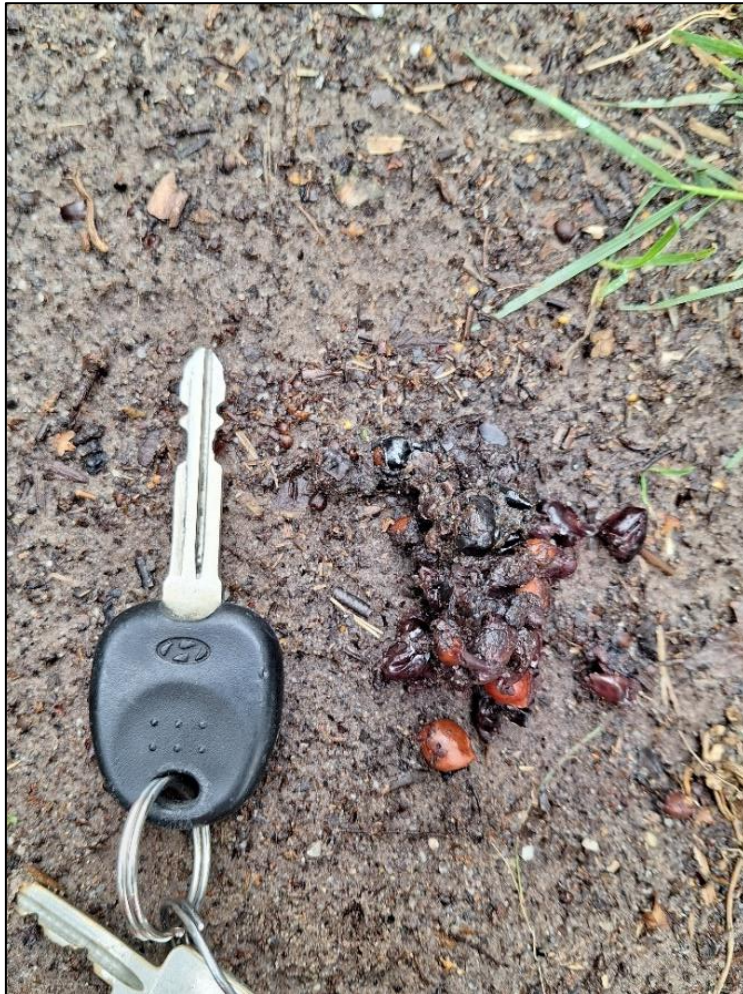
Waarnemingen van de eekhoorn komen uit de NDFF naar voren bij de Regte heide en rondom groenstroken/parken in Goirle. De eekhoorn komt o.a. voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Ook kan de eekhoorn voorkomen in bebouwde gebieden, mits hier voldoende voedselbronnen beschikbaar zijn. In en rondom het plangebied beiden de aanwezige bossen, bosschages en individuele bomen mogelijke nestgelegenheden aan eekhoorns. Deze elementen waren tijdens het terreinbezoek slecht zichtbaar door de grootte van het plangebied, de abundantie aan potentieel geschikte bomen en slechte zichtbaarheid dankzij de aanwezigheid van bladeren in de bomen. Hierdoor kan de aanwezigheid van nestplaatsen van eekhoorns niet worden uitgesloten in het plangebied. Het opzettelijk verstoren/vernietigen van nestplaatsen van de eekhoorn is in strijd met de Wet natuurbescherming. Om negatieve effecten van de beoogde werkzaamheden op nestplaatsen van de eekhoorn in en rondom het plangebied uit te sluiten in nader onderzoek nodig. Hiervoor dient in de periode van november t/m februari (de periode waarin bomen geen blad hebben) door een deskundige ecooloog in en in een buffer van 75m rondom het plangebied gezocht te worden naar nestplaatsen van de eekhoorn.

Marterachtigen

Van zowel de bunzing als de steenmarter zijn vanuit de NDFF waarnemingen bekend in en rondom het plangebied. De omgeving in en rondom het plangebied is echter ook potentieel geschikt voor de andere Nederlandse marterachtigen, namelijk boommarter, hermelijn en wezel. Hierbij vormen o.a. het aanwezige struweel en de aanwezige bossen/bosschages in en rondom het plangebied mogelijke verblijfplaatsen voor marterachtigen. Aan de noordzijde van het plangebied zijn tijdens het veldbezoek ook uitwerpselen van boom- of steenmarter gevonden (zie figuur 2.8). Verder zijn in het bijzonder de opslagplaats van de gemeente en het terrein van de puinbreker erg geschikt door de aanwezigheid van vele rommelhoekjes (zie figuur 2.9). Bij het herinrichten van deze terreinen gaan mogelijke verblijfplaatsen van marterachtigen verloren. Dit is in strijd met de Wet natuurbescherming. Het advies is om op en rondom het terrein van de gemeente en de puinbreker nader onderzoek uit te voeren naar de aan/afwezigheid van marterachtigen. Hierbij dient er in de periode van mei-oktober onderzoek middels wildcamera's uitgevoerd te worden door een deskundige ecooloog. Dit advies geldt ook waar en wanneer er elders in het plangebied bomen gekapt worden en/of struweel verwijderd wordt.

Vrijgestelde soorten zoogdieren in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

Er is binnen het plangebied biotoop aanwezig voor de algemeen voorkomende (vrijgestelde) soorten als ree, wild zwijn, konijn en vos. Dit biotoop bevat o.a. de aanwezige bossen, bosschages en struwelen in en rondom het plangebied, maar ook de aanwezige velden. Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve effecten op deze soorten optreden. Binnen de provincie Noord-Brabant geldt een vrijstelling voor deze algemene soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is voor deze soorten de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.9. wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

Figuur 2.8. Uitwerpselen van boom- of steenmarter.

Figuur 2.9. Terrein van de puinbreker met rommelhoekjes die geschikt zijn voor marterachtigen als verblijfplaats.

Vervolgstappen

Op de locaties van de terreinaanpassingen van de gemeente Goirle en de puinbreker dient onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van marterachtigen. Hiervoor dient er in de periode van mei t/m oktober onderzoek middels wildcamera's uitgevoerd te worden door een deskundige ecooloog. Ditzelfde advies geldt ook waar en wanneer elders in het plangebied bomen worden gekapt en/of struweel wordt verwijderd.

Ook dient er in de periode van november t/m februari (de periode waarin bomen geen blad hebben) door een deskundige ecooloog in en in een buffer van 75m rondom het plangebied gezocht te worden naar nestplaatsen van de eekhoorn.

2.3.5 Amfibieën

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van amfibieën in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.5 Overzicht van waargenomen amfibieën in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDDF, 2018-2023).

Soort	Beschermingsregime		
	HR (artikel 3.5 Wnb)	Art. 3.10 Wnb	Art. 3.10 Wnb Vrijgestelde amfibieën
Gewone pad			x
Kamsalamander	x		
Bruine kikker			x
Kleine watersalamander			x
Vinpootsalamander		x	
Alpenwatersalamander		x	

Beschermde amfibieën

In het plangebied is geen water aanwezig dat geschikt is als voortplantingswater voor beschermde amfibieën. In de greppels staat ook geen vegetatie die kenmerkend is voor waterlopen waar langere tijd water in staat. De greppels aan de oostkant van de Turnhoutsebaan waren tijdens het terreinbezoek watervoerend. Deze greppels hebben geen natuurlijk karakter en liggen voor het grootste deel vol met bladeren. Ook ontbreekt geschikt landbiotoop in de buurt van deze waterlopen door de aanwezigheid van de Turnhoutsebaan en de intensief gebruikte weilanden van de manege. Daarmee is het plangebied ongeschikt voor beschermde amfibieën zoals de op basis van de bureaustudie verwachte alpenwatersalamander, kamsalamander en vinpootsalamander.

Vrijgestelde amfibieën in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen

Er is binnen het plangebied biotoop aanwezig voor algemeen voorkomende (vrijgestelde) soorten zoals gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander. Dit biotoop is o.a. te vinden nabij afwateringen in het gebied en op vochtige plekken in de aanwezige bossen en bosschages. Door de voorgenomen werkzaamheden kunnen negatieve effecten op deze soorten optreden. Binnen de provincie Noord-Brabant geldt een vrijstelling voor deze algemene soorten bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel is voor deze soorten de zorgplicht van toepassing. Dit houdt in de negatieve effecten zo veel als mogelijk dienen te worden voorkomen dan wel beperkt. In paragraaf 2.3.9 wordt nader ingegaan op maatregelen die in het kader van de zorgplicht genomen kunnen worden.

2.3.6 Reptielen

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van reptielen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.6 Overzicht van waargenomen reptielen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2018-2023).

Soort	Beschermingsregime	
	HR (artikel 3.5 Wnb)	Art. 3.10 Wnb
Hazelworm		x
Levendbarende hagedis		x

Hazelworm

Waarnemingen van hazelwormen uit de NDFF zijn afkomstig van de Regte heide aan de westzijde van het plangebied. De hazelworm leeft in enigszins vochtige omgevingen met dichte vegetaties, voornamelijk in bossen, heidegebieden en cultuurlandschappen met veel houtige elementen zoals bosschages. Deze elementen zijn voldoende aanwezig in en rondom het plangebied om leefgebied te bieden aan hazelwormen. Tijdens het terreinbezoek zijn geen hazelwormen aangetroffen. Door de aanwezigheid van geschikt biotoop kan het voorkomen van hazelwormen in het plangebied echter niet worden uitgesloten. Dit geschikt biotoop is aanwezig bij de terreinen van de gemeente Goirle en de puinbreker en in het natuurontwikkelingsgebied. Bij manege en het gebied met een recreatie doeleinde zijn onvoldoende geschikte houtige elementen aanwezig om leefgebied te bieden aan de hazelworm.

De hazelworm is beschermd onder de Wet natuurbescherming. Hierdoor is het opzettelijk verwonden/doden van hazelwormen en het opzettelijk beschadigen/vernielen van voortplantings- en rustplaatsen van hazelwormen verboden. Om een overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen tijdens de beoogde werkzaamheden is meer inzicht nodig in het voorkomen van hazelwormen in en rondom het terrein van de gemeente Goirle en de puinbreker en in en rondom het natuurontwikkelingsgebied. Hiervoor dient er door een deskundige ecooloog nader onderzoek uitgevoerd te worden in de actieve periode van de hazelworm (vanaf circa april t/m september) naar de aan/afwezigheid van hazelwormen in en rondom het terrein van de gemeente en de puinbreker en in en rondom het natuurontwikkelingsgebied.

Levendbarende hagedis

Waarnemingen van levendbarende hagedissen uit de NDFF zijn afkomstig van de Regte heide aan de westzijde van het plangebied. De levendbarende hagedis komt voor in redelijk dicht begroeide gebieden, zoals (vochtige) heide, veen, schraal grasland, open plekken in bossen en rijk begroeide bosranden. Hierbij heeft de soort een

duidelijke voorkeur voor vochtige terreinen, vooral structuurrijke overgangen van vochtige naar droge terreindelen. Een belangrijk kenmerk van het leefgebied van de levendbarende hagedis is de aanwezigheid van snel opwarmende plekken met dekkingsmogelijkheden in de nabijheid. In het plangebied zijn dergelijke locaties aanwezig in de vorm van enkele zandpaden aan de grens met de Regte heide (zie figuur 2.10). Hier vormen de zandpaden in combinatie met de aanwezige vegetatie geschikte zon- en rustplekken voor de levendbarende hagedis. Tijdens het terreinbezoek zijn geen levendbarende hagedissen aangetroffen in en rondom het plangebied. Echter kan door de aanwezigheid van geschikt biotoop de aanwezigheid van levendbarende hagedissen bij het terrein van de gemeente en puinbreker en het natuurontwikkelingsgebied niet worden uitgesloten.

De levendbarende hagedis is beschermd onder de Wet natuurbescherming. Hierdoor is het opzettelijk verwonden/doden van levendbarende hagedissen en het opzettelijk beschadigen/vernielen van voortplantings- en rustplaatsen van hazelwormen verboden. Om een overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen tijdens de beoogde werkzaamheden is meer inzicht nodig in het voorkomen van levendbarende hagedissen in en rondom het terrein van de gemeente Goirle en de puinbreker en in en rondom het natuurontwikkelingsgebied. Hiervoor dient er door een deskundige ecoloog nader onderzoek uitgevoerd te worden in de actieve periode van de levendbarende hagedis (vanaf circa april t/m september) naar de aan/afwezigheid van levendbarende hagedissen in en rondom het terrein van de gemeente en de puinbreker en in en rondom het natuurontwikkelingsgebied.

Figuur 2.10 Op een zonnige dag zijn de verschillende zandpaden in en rondom het plangebied in combinatie met de aanwezige vegetatie geschikte zon- en rustplekken voor de levendbarende hagedis.

Vervolgstappen

Om de aan/afwezigheid van de hazelworm en levendbarende hagedis bij het terrein van de gemeente en de puinbreker en bij de natuurontwikkelingslocatie is nader onderzoek nodig. Hiervoor dient er door een deskundige ecoloog in de actieve periode van de hazelworm en levendbarende hagedis conform de richtlijnen uit het kennisdocument levendbarende hagedis (BIJ12, 2017) en de soortinventarisatieprotocollen voor de levendbarende hagedis en hazelworm (Netwerk Groene Bureau's, 2017)

2.3.7 Insecten

In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van insecten in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.7 Overzicht van waargenomen insecten in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2018-2023).

Soort	Beschermingsregime		
	HR (artikel 3.5 Wnb)	Art. 3.10 Wnb	Art. 3.10 Wnb Vrijgestelde insecten
Bosbeekjuffer		x	
Gentiaanblauwtje		x	
Grote vos		x	
Gevlekte witsnuitlibel		x	

Bosbeekjuffer

De bosbeekjuffer komt voor in gebieden met beschaduwde, koude en zuurstofrijke beken met een natuurlijke morfologie. De soort stelt hoge eisen aan waterkwaliteit en komt alleen voor in schone beken zonder vervuiling. Dergelijke beken komen voor bij het Natura-2000 gebied de Regte hei & Kielse laag. In het plangebied zelf komen geen beken of andere wateren voor die voldoen aan de eisen van de bosbeekjuffer. Ook zijn geen bosbeekjuffers aangetroffen tijdens het terreinbezoek. Het voorkomen van de bosbeekjuffer in het plangebied kan hiermee worden uitgesloten. Of de beoogde werkzaamheden een verstorend effect hebben op het habitat van de bosbeekjuffer op de Regte heide is nog onduidelijk (zie ook 2.4 Natura-2000).

Gentiaanblauwtje

Het gentiaanblauwtje komt o.a. voor op natte heide, vochtige heischrale graslanden en blauwgraslanden en is gebonden aan de verspreiding van de klokjesgentiaan als waardplant. Waarnemingen van beide soorten komen van de Regte heide. Tijdens het terreinbezoek zijn geen imago's of rupsen van het gentiaanblauwtje aangetroffen. Ook zijn geen gentiaanklokjes aangetroffen. De velden en akkers in het plangebied zijn erg voedselrijk en daarmee ongeschikt voor beide soorten. Langs de rand van het plangebied, op de grens met de Regte heide, zijn een paar plukken schrale vegetatie aanwezig. De effecten van de voedselrijkdom vanaf het plangebied zijn hier echter nog te groot waardoor deze locaties ongeschikt zijn voor het gentiaanblauwtje. Het voorkomen van het gentiaanblauwtje in het plangebied kan hiermee worden uitgesloten. Of de beoogde werkzaamheden een verstorend effect hebben op het habitat van het gentiaanblauwtje op de Regte heide is nog onduidelijk (zie ook 2.4 Natura-2000).

Grote vos

De grote vos is tweemaal waargenomen in de NDFF bij Natura-2000 gebied de Regte hei & Riels laag. De soort komt o.a. voor in vochtige bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande bomen. De vlinder overwintert in dood hout, zoals holle bomen of houtstapels. In de boschages, lanen en bos(randen) in het plangebied komen zowel holle bomen als houtstapels voor. Waardplanten van de soort zijn voornamelijk iep, maar ook zoete kers, populier en sommige wilgensoorten. Van deze waardplanten komen alleen de populier en wilg zeer sporadisch voor in en rondom het plangebied. Hoewel er geschikte winterverblijven aanwezig zijn ontbreken geschikte waardplanten in het plangebied. In combinatie met het lage aantal waarnemingen kan de aanwezigheid van geschikt biotoop voor de grote vos in en rondom het plangebied worden uitgesloten.

Gevlekte witsnuitlibel

Uit de NDFF komt een enkele waarneming van de gevlekte witsnuitlibel naar voren bij Natura-2000 gebied de Regte hei & Riels laag. De soort komt o.a. voor bij Laagveenmoerassen en vegetatierijke vennen met helder, ondiep, matig voedselrijk en beschut water. Dit type water ontbreekt in het plangebied. Het voorkomen van gevlekte witsnuitlibel in het plangebied kan hiermee worden uitgesloten. Of de beoogde werkzaamheden een verstorend effect hebben op het habitat van de gevlekte witsnuitlibel op de Regte heide is nog onduidelijk (zie ook 2.4 Natura-2000).

2.3.8 Zaadplanten, varens en bladmossen

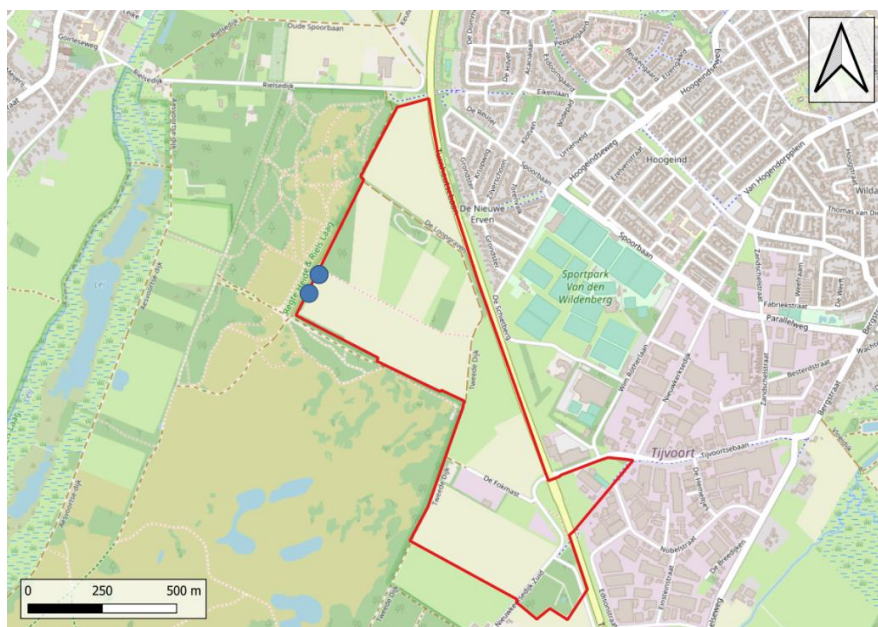
In de onderstaande tabel zijn de waarnemingen van zaadplanten, varens en bladmossen in de directe omgeving van het plangebied weergegeven.

Tabel 2.8 Overzicht van waargenomen zaadplanten, varens en bladmossen in de omgeving van het plangebied (met een straal van 1 km) (NDFF, 2018-2023).

Soort	Beschermingsregime		
	HR (artikel 3.5 Wnb)	Art. 3.10 Wnb	Art. 3.10 Wnb Vrijgestelde zaadplanten
Korensla		X	

Korensla

De korensla is een plant van schrale akkers op kalkarme zandgronden. Met de intensivering van de landbouw zijn veel van dit soort akkers uit Nederland verdwenen waardoor de korensla slechts nog op enkele plekken in het land voorkomt. Waarnemingen van de korensla komen van de grens van het plangebied met de Regte heide, waar een akker overgaat in een heidegebied. Tijdens het terreinbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van korensla. De standplaatsfactoren op de grens tussen de heide en de akker zijn echter wel potentieel geschikt voor de soort. Het voorkomen van de korensla in het plangebied kan hiermee niet worden uitgesloten. De korensla is beschermd onder artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Hieronder is het verboden om de korensla in het natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen. Wanneer de akker tijdens de beoogde werkzaamheden een nieuwe functie krijgt voor natuur is het mogelijk dat hierbij individuele planten of gehele groeiplaatsen verloren gaan. Om negatieve effecten op de korensla in en rondom het plangebied te voorkomen is het advies om nader onderzoek uit te voeren naar groeilocaties van de korensla in en rondom het plangebied. Dit onderzoek dient uitgevoerd te worden door een deskundige ecoloog, waarbij twee maal een veldbezoek in de periode juni t/m augustus dient te worden gepleegd.

Figuur 2.11. Waarnemingen van Korensla (blauw) vanuit de NDFF. Bron: Qgis, kaart 2023.

Vervolgstappen

Om de aan/afwezigheid korensla bij de natuurontwikkelingslocatie aan te kunnen tonen is nader onderzoek nodig. Hiervoor dient er door een deskundige ecoloog in de groeiperiode van de korensla (juni t/m augustus) twee maal een veldbezoek uitgevoerd te worden.

2.3.9 Zorgplicht

In het plangebied kunnen o.a. reeën, konijnen, gewone padden en andere vrijgestelde soorten aanwezig zijn. Deze soorten zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht voor de Wnb in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt voor deze soorten, net als alle overige in het wild levende dieren en planten, de zorgplicht (zie bijlage 1). Dit houdt in dat tijdens de werkzaamheden zo veel mogelijk negatieve effecten op aanwezige natuurwaarden dienen te worden voorkomen dan wel te worden beperkt.

De initiatiefnemer/uitvoerder is verantwoordelijk voor een adequate naleving van de algemene zorgplicht tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Door het uitvoeren van een aantal zorgplicht gerelateerde maatregelen, wordt voldaan aan de zorgplicht en kan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten worden gegarandeerd. Maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 2.9.

Tabel 2.9. Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten)	Voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het plangebied kort maaien. Werk hierbij gefaseerd en in één richting om dieren de kans te geven om te vluchten.
Amfibieën	Werken in de richting van een vluchtmogelijkheid bij het eventueel dempen van watergangen. Rij stapvoets en wees alert om verwonding/doden van amfibieën te voorkomen.

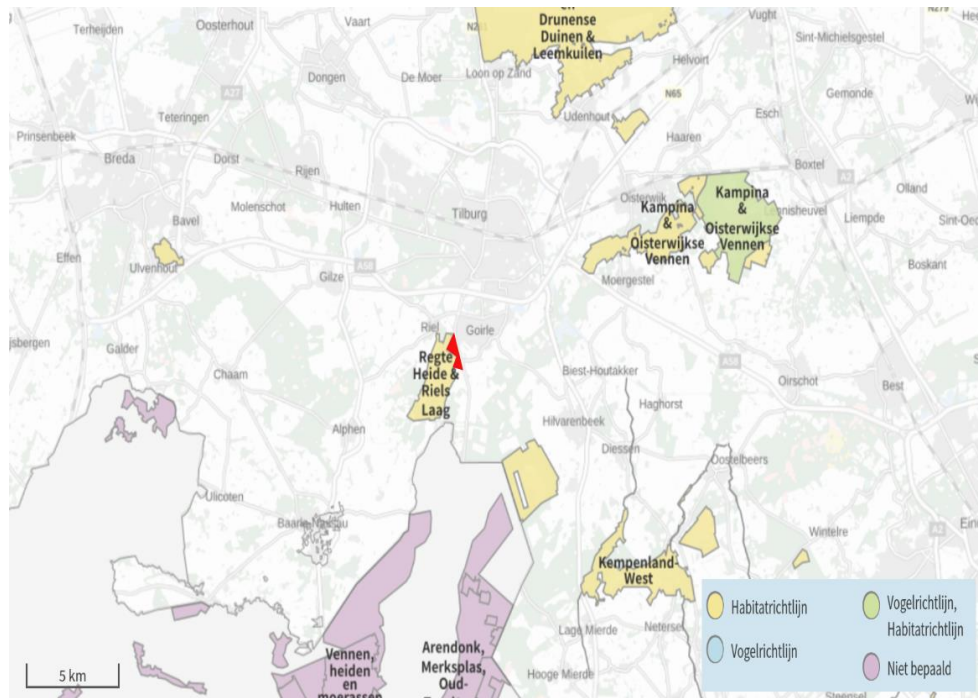
2.4 Natura-2000

Het plangebied ligt niet in een Natura-2000 gebied. Het dichtstbijzijnde Natura-2000 gebied is de Regte heide en Rielse laag aan de westgrens van het plangebied. Dit gebied valt onder de Habitatrictlijn en kent stikstofgevoelige habitattypen. Verder liggen de volgende Nature-2000 gebieden in een straal van 15km om het plangebied heen: **Kempenland-west (6km), Vennen, heiden en moerassen rond Turnhout (8km), Arendonk, Merksplas, Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout (8km), Kampina & Oisterwijkse Velden (8km), Loonse en Drunense duinen en & Leemkuilen (13km), Ulvenhoutse bos (15km) & Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop (15 km)** (zie figuur 2.11).

Bij voorliggend planvoornemen is er sprake van een realisatie- en gebruiksfase. Er kan daardoor sprake zijn van zowel tijdelijke als permanente effecten. Natura 2000-gebied De Regte Heide & Riels Laag ligt binnen het invloedsgebied van storingsfactoren, zoals bijvoorbeeld geluid- en lichtverstoring. De effecten van deze storingsfactoren tijdens de realisatie- en gebruiksfase op dit gebied zijn momenteel nog onduidelijk. Om de effecten van deze storingsfactoren in kaart te brengen dient er een voortoets en eventueel passende beoordeling opgesteld te worden (zie ook Bijlage 1 Wettelijk kader).

De overige Natura 2000-gebieden liggen buiten het invloedsgebied van alle storingsfactoren, zoals bijvoorbeeld verdroging of geluid- en lichtverstoring, met uitzondering van verzuring en vermessing. Gezien de afstand tot stikstofgevoelige habitattypen in de Natura 2000-gebieden en de voorgenomen werkzaamheden zijn effecten als gevolg van vermessing en verzuring door stikstofdepositie tijdens de realisatie- en gebruiksfase niet op voorhand uit te sluiten.

Bij de realisatie- en gebruiksfase komt mogelijk extra stikstof vrij bij de beoogde werkzaamheden. Om de effecten van vrijkomende stikstof bij de beoogde werkzaamheden op Natura 2000 gebieden in de omgeving te toetsen is het advies om een stikstofberekening uit te voeren met behulp van de AERIUS Calculator. Indien uit de AERIUS-berekening volgt dat er als gevolg van het voornemen een verhoogde stikstofdepositie plaatsvindt op stikstofgevoelige habitattypen en/of leefgebieden van enig Natura 2000-gebied, dient dit nader ecologisch beoordeeld te worden.

Figuur 2.11. Natura 2000-gebieden in een straal van 15 km rond het plangebied. Rood = plangebied.

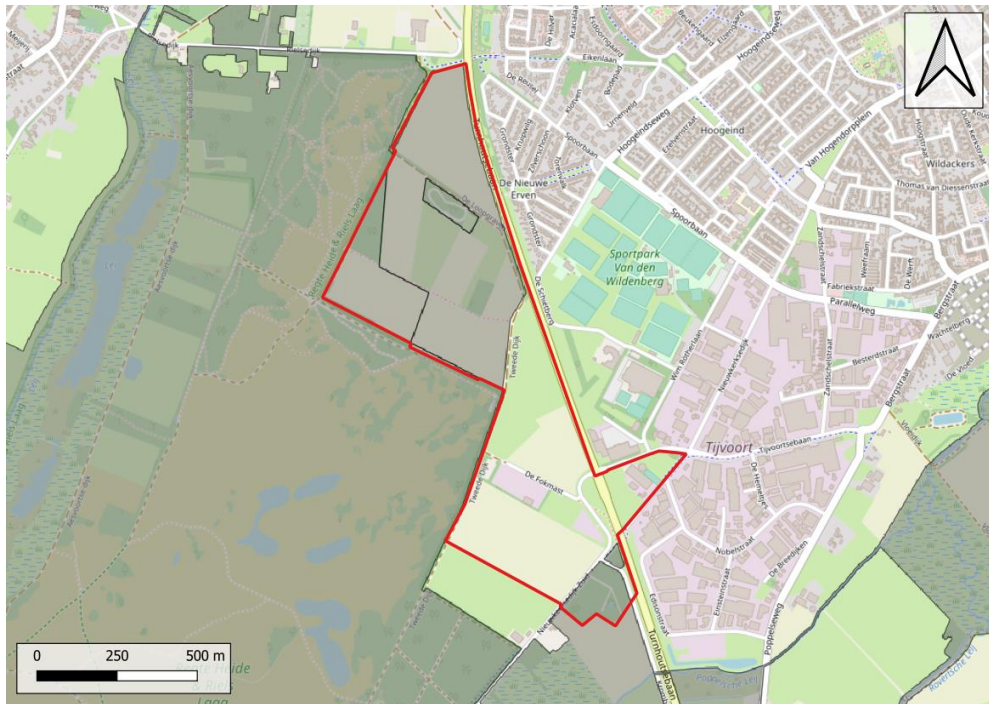
Vervolgstappen

Er dient een AERIUS-berekening voor de aanlegfase en de gebruiksfase te worden opgesteld. Indien sprake is van een toename in stikstofdepositie, dient dit nader ecologisch beoordeeld te worden. Voor het Natura-2000 gebied De Regte Heide & Riels Laag dient ook een voortoets en eventueel passende beoordeling opgesteld te worden.

2.5 NNN

In de Omgevingsverordening van provincie Noord-Brabant (2019) zijn regels voor het NNN opgenomen in paragraaf 3.2.3 (Artikel 3.15-3.25). Voor de natuurgebieden die behoren tot het NNB geldt het 'nee, tenzij'-principe. Het 'nee, tenzij'-principe (Artikel 3.19) betekent dat nieuwe plannen en projecten niet zijn toegestaan als deze een significant negatief effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied, tenzij daarmee een zwaarwegend belang gediend is en er geen reële alternatieven voorhanden zijn. In dat geval moet de schade zoveel mogelijk beperkt worden door het treffen van mitigerende maatregelen en moet de resterende schade gecompenseerd worden. Het compensatiebeleid van provincie Noord-Brabant voor de gebieden die aangewezen zijn als NNN is vastgelegd in Artikel 3.22 van de Omgevingsverordening.

Het plangebied bevindt zich binnen de begrenzing van het NNN (zie figuur 2.12). Ook kent de provincie Noord-Brabant externe werking. Als gevolg van het planvoornemen kan er sprake zijn van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN-gebied. Dit dient nader onderzocht en beoordeeld te worden.

Figuur 2.12 Ligging van het plangebied (rood) ten opzichte van het NNN (grijs). Bron: Pdok, kaart 2023.

2.6 Overig provinciaal beleid

Groenblauwe mantel

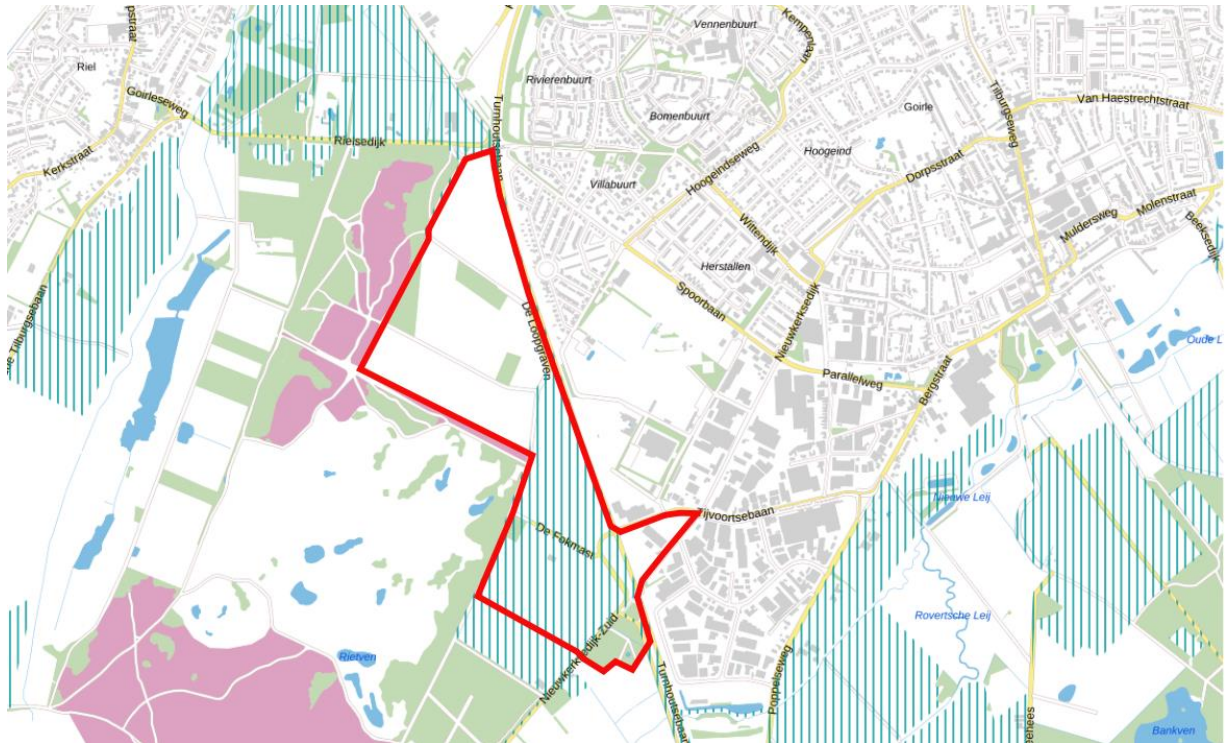
Naast het NNB zijn in de provincie Noord-Brabant gebieden aangewezen als groenblauwe mantel (Artikel 3.32 Omgevingsverordening). Het beleid in de groenblauwe mantel is gericht op het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, watersysteem en landschap. Voor de natuur betekent dit vooral versterking van de leefgebieden voor plant- en diersoorten en de bevordering van de biodiversiteit buiten het NNB. Voor het water wordt vooral ingezet op kwantitatief en kwalitatief herstel van kwelstromen.

Een bestemmingsplan dat van toepassing is op de groenblauwe mantel:

- Strekt tot behoud, herstel of duurzame ontwikkeling van het watersysteem en de daarmee samenhangende ecologische waarden en kenmerken en landschappelijke waarden en kenmerken;
- Stelt regels ter bescherming van de ecologische, landschappelijke en hydrologische waarden en kenmerken van het gebied;
- borgt dat een ontwikkeling gepaard gaat met een positieve bijdrage aan de bescherming en ontwikkeling van de ecologische waarden en kenmerken en landschappelijke waarden en kenmerken.

Ontwikkelingen in de groenblauwe mantel zijn mogelijk indien het gebruiksfuncties zoals landbouw en recreatie betreft, met een meer extensief karakter en die bijdragen aan de kwaliteiten van natuur, water en landschap. De ontwikkeling van nieuwe (kapitaal)intensieve functies, zoals stedelijke ontwikkeling of intensieve vormen van recreatie of/ en landbouw passen minder bij het karakter van de Groenblauwe mantel. Daarom gelden binnen de groenblauwe mantel voor deze initiatieven aanvullende regels voor de ontwikkeling van die functies.

Het plangebied ligt deels binnen de grenzen van de groenblauwe mantel (zie figuur 2.13). Bij het planvoornemen ontstaan er mogelijke effecten op de ecologische, landschappelijke en hydrologische waarden binnen de groenblauwe mantel, o.a. door het omvormen van de terreinen van de puinbreker en de gemeente Goirle. Hierom dient het planvoornemen afgestemd te worden met het bevoegd gezag, in dit geval de Provincie Noord-Brabant.

Figuur 2.13 Ligging van het plangebied (rood) ten opzichte van de groenblauwe mantel (blauw). Bron: Map viewer Provincie Noord-Brabant, kaart 2023.

Rustgebieden voor ganzen en smienten

Voor ganzen en smienten zijn in Noord-Brabant een aantal gebieden aangewezen als Rust- en foerageergebied voor ganzen en smienten. In de Omgevingsverordening Noord-Brabant zijn in Artikel 2.60 regels opgenomen voor activiteiten in deze gebieden. In Rust- en foerageergebied voor ganzen en smienten mogen in de periode 1 november tot 1 april, een aantal soorten niet opzettelijk worden verontrust (het gaat om brandganzen, grauwe ganzen, kolganzen, rotganzen, taigarietganzen, toendrarietganzen en smienten). Het plangebied ligt niet in een gebied dat is aangewezen als rustgebied voor ganzen en smienten. Verdere acties zijn hierom niet nodig.

2.7 Beschermde houtopstanden Wnb

De bomen in het plangebied worden mogelijk gekapt als gevolg van het planvoornemen. Op verschillende locaties zijn bomen in het plangebied aanwezig die onderdeel zijn van een bosschage die een oppervlakte hebben van meer dan 1.000 m² (0,1 hectare) of die uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen. Hiermee vallen deze bomen onder de definitie van een houtopstand zoals bedoeld in de Wnb. De Wnb is enkel van toepassing op houtopstanden die buiten de bebouwde kom Wnb (of voormalige Boswet) liggen. Gezien de ligging van het plangebied is de verwachting dat de locaties buiten de bebouwde kom (Wnb) van gemeente Goirle liggen. De bomen in de gebieden die in figuur 2.14 zijn aangegeven vallen daardoor onder de bescherming van de Wnb.

Wanneer er in de aangegeven gebieden gekapt wordt tijdens de beoogde werkzaamheden dient van te voren het oppervlakte aan verloren houtopstand nader bepaald te worden. Voor deze bomen geldt vervolgens een meldingsplicht bij het bevoegd gezag (provincie Noord-Brabant) en een herplantplicht. Tevens kan gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages nog van toepassing zijn (zie ook bijlage 1).

Indien er niet gekapt wordt vallen de werkzaamheden bij de terreinen van de puinbreker en de gemeente Goirle naar verwachting nog steeds binnen de invloedssfeer van beschermde houtopstanden. In dit geval is een bomen effect analyse (BEA) noodzakelijk om inzicht te krijgen in het effect van de werkzaamheden op de beschermde houtopstanden in de directe omgeving.

Figuur 2.14 Ligging door de Wet natuurbescherming beschermde houtopstanden (gele kleur) (bron kaart: Globespotter)

3. Conclusie & advies

In dit hoofdstuk is per onderdeel de conclusie en het advies gegeven dat voortkomt uit de uitgevoerde natuurtoets.

3.1 Soortbescherming

Binnen het plangebied is geschikt biotoop aangetroffen voor beschermde soorten (Wnb) waarvoor geen algemene vrijstelling geldt. Het gaat om soorten uit de volgende soortgroepen: algemene broedvogels, vogels met een jaarrond beschermd nest, vleermuizen, overige zoogdieren (eekhoorn & marterachtigen), reptielen en zaadplanten. In tabel 3.1 zijn de conclusies ten aanzien van deze beschermde soorten opgenomen. De onderbouwing van de conclusies zijn beschreven in paragraaf 2.3 van voorliggende natuurtoets. Voor de overige soort(groep)en is beoordeeld dat vervolgstappen niet aan de orde zijn. Voor deze soorten en vrijgestelde soorten geldt wel de zorgplicht.

Tabel 3.1 Overzicht conclusies en vervolgstappen soortbescherming.

Soort(groep)	Essentieel leefgebied in (directe omgeving van) plangebied?	Nader onderzoek nodig?	Maatregelen?	Ontheffing Wnb aan de orde?
Vogels met een jaarrond beschermd nest (huismus)	Ja, nestgelegenheid bij de te slopen manege.	Ja, zie tabel 3.4	Nader te bepalen	Nog onduidelijk
Vogels met een jaarrond beschermd nest (huis- en boerenwaluw)	Ja, nestgelegenheid bij de te slopen manege.	Misschien, zie tabel 3.4 & 3.5		Nog onduidelijk
Vogels met een jaarrond beschermd nest (cat. 1 t/m 4 boombroedend)	Ja, aanwezige bossen en bosschages bieden nestgelegenheid aan beschermde boombroedende vogels.	Ja, zie tabel 3.2 & 3.3	Nader te bepalen	Nog onduidelijk
Vogels (algemene broedvogels)	Ja, nestgelegenheid in opgaande begroeiing	N.v.t.	Ja, zie tabel 3.3	Nee, mits maatregelen worden nageleefd.
Zoogdieren (diverse soorten vleermuizen) - verblijfplaatsen	Ja, Holtes in bomen geschikt als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. Holtes bij manege geschikt voor gebouwbewonende vleermuizen.	Ja, zie tabel 3.2, 3.3 & 3.4	Ja, zie tabel 3.2	Nog onduidelijk
Zoogdieren (diverse soorten vleermuizen) – essentiële vliegroutes	Ja, onder andere lanen en bosranden in het plangebied fungeren mogelijk als essentiële vliegroutes.	Nee	Ja, zie tabel 3.3	Nee, mits maatregelen worden nageleefd.
Zoogdieren (diverse soorten vleermuizen) – essentieel foerageergebied	Ja, onder andere velden langs bosranden fungeren als mogelijk als essentiële foerageergebieden.	Ja, zie tabel 3.4	Ja, zie tabel 3.3	Nog onduidelijk/ Nee, mits maatregelen worden nageleefd.
Zoogdieren (eekhoorn)	Ja, aanwezige bossen en bosschages bieden nestgelegenheid aan de eekhoorn.	Ja, zie tabel 3.2 & 3.3	Nader te bepalen	Nog onduidelijk

Zoogdieren (marterachtigen)	Ja, bomen, struweel en puinhopen in het plangebied bieden verblijfplaatsen voor marterachtigen.	Ja, zie tabel 3.2 & 3.3	Nader te bepalen	Nog onduidelijk
Reptielen (hazelworm & levendbarende hagedis)	Ja, o.a. bossen en zandpaden in het plangebied zijn geschikte biotopen.	Ja, zie tabel 3.2 & 3.3	Nader te bepalen	Nog onduidelijk
Zaadplanten, varens en bladmossen (korensla)	Ja, op de grens met regte heide geschikte standplaatsfactoren aanwezig.	Ja, zie tabel 3.3	Nader te bepalen	Nog onduidelijk
Vrijgestelde soorten	Zie tabel 3.4			

In tabel 3.1 is aangegeven dat er nader onderzoek nodig is naar boombroedende vogels met een cat. 1 t/m 4 beschermd nest, huismussen, vleermuizen, eekhoorn, marterachtigen, hazelworm, levendbarende hagedis en korensla. De beschrijving van dit nader onderzoek wordt per ruimtelijke ontwikkeling in tabel 3.2, 3.3 en 3.4 uiteengezet.

Tabel 3.2. Beschrijving nader onderzoek terreinomvorming puinbreker & gemeente Goirle.

Soort	Onderzoeksmethode
Boombewonende vogels met cat. 1 t/m 4 beschermd nest.	Om de aan- of afwezigheid van jaarrond beschermde nesten in en rondom de terreinen van de gemeente en de puinbreker aan te kunnen tonen, is nader onderzoek noodzakelijk. Hiervoor dient in de periode van november t/m februari (de periode waarin bomen geen blad hebben) door een deskundige ecooloog gezocht te worden naar nesten van boombroedende vogels met een jaarrond beschermd nest.
Boombewonende vleermuizen	Om de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen bij de terreinen van de gemeente en de puinbreker aan te kunnen tonen, is nader onderzoek conform het meest recente vleermuisprotocol noodzakelijk. Dit onderzoek bestaat uit minimaal vijf bezoeken verspreid over het actieve seizoen van de soorten (tussen april en oktober).
Eekhoorn	Om negatieve effecten van de beoogde werkzaamheden op nestplaatsen van de eekhoorn in en rondom het plangebied uit te sluiten in nader onderzoek nodig. Hiervoor dient in de periode van november t/m februari (de periode waarin bomen geen blad hebben) door een deskundige ecooloog in en in een buffer van 75 meter rondom het plangebied gezocht te worden naar nestplaatsen van de eekhoorn.
Marterachtigen	Om de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van marterachtigen bij de terreinen van de gemeente en de puinbreker aan te kunnen tonen, is nader onderzoek conform het meest recente protocol noodzakelijk (Bouwens, 2017). Hiervoor dient er in de periode van mei t/m oktober onderzoek middels wildcamera's uitgevoerd te worden door een deskundige ecooloog. Ditzelfde advies geldt ook waar en wanneer elders in het plangebied bomen worden gekapt en/of struweel wordt verwijderd.
Hazelworm en levendbarende hagedis	Om de aan/afwezigheid van de hazelworm en levendbarende hagedis bij het terrein van de gemeente en de puinbreker aan te tonen is nader onderzoek nodig. Hiervoor dient door een deskundige ecooloog in de actieve periode van de hazelworm en levendbarende hagedis conform de richtlijnen uit het kennisdocument levendbarende hagedis (BIJ12, 2017) en de soortinventarisatieprotocollen voor de levendbarende hagedis en hazelworm (Netwerk Groene Bureau's, 2017)

Tabel 3.3. Beschrijving nader onderzoek natuurontwikkelingsgebied.

Soort	Onderzoeksmethode
Boombewonende vogels met cat. 1 t/m 4 beschermd nest.	Om de aan- of afwezigheid van jaarrond beschermde nesten in en rondom de terreinen van de gemeente en de puinbreker aan te kunnen tonen, is nader onderzoek noodzakelijk. Hiervoor dient in de periode van november t/m februari (de periode waarin bomen geen blad hebben) door een deskundige ecooloog gezocht te worden naar nesten van boombroedende vogels met een jaarrond beschermd nest.
Boombewonende vleermuizen	Om de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen bij de terreinen van de gemeente en de puinbreker aan te kunnen tonen, is nader onderzoek conform het meest recente vleermuisprotocol noodzakelijk. Dit onderzoek bestaat uit

	minimaal vijf bezoeken verspreid over het actieve seizoen van de soorten (tussen april en oktober).
Eekhoorn	Om negatieve effecten van de beoogde werkzaamheden op nestplaatsen van de eekhoorn in en rondom het plangebied uit te sluiten is nader onderzoek nodig. Hiervoor dient in de periode van november t/m februari (de periode waarin bomen geen blad hebben) door een deskundige ecoloog in en in een buffer van 75 meter rondom het plangebied gezocht te worden naar nestplaatsen van de eekhoorn.
Marterachtigen	Om de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van marterachtigen bij het natuurontwikkelingsgebied aan te kunnen tonen, is nader onderzoek conform het meest recente protocol noodzakelijk (Bouwens, 2017). Hiervoor dient er in de periode van mei t/m oktober onderzoek middels wildcamera's uitgevoerd te worden door een deskundige ecoloog. Ditzelfde advies geldt ook waar en wanneer elders in het plangebied bomen worden gekapt en/of struweel wordt verwijderd.
Hazelworm en levendbarende hagedis	Om de aan/afwezigheid van de hazelworm en levendbarende hagedis bij het natuurontwikkelingsgebied is nader onderzoek nodig. Hiervoor dient er door een deskundige ecoloog in de actieve periode van de hazelworm en levendbarende hagedis conform de richtlijnen uit het kennisdocument levendbarende hagedis (BIJ12, 2017) en de soortinventarisatieprotocollen voor de levendbarende hagedis en hazelworm (Netwerk Groene Bureau's, 2017)
Korensla	Om de aan/afwezigheid van korensla bij de natuurontwikkelingslocatie aan te kunnen tonen is nader onderzoek nodig. Hiervoor dient er door een deskundige ecoloog in de groeiperiode van de korensla (juni t/m augustus) twee maal een veldbezoek uitgevoerd te worden.

Tabel 3.4. Beschrijving nader onderzoek sloop en nieuwbouw manege.

Soort	Onderzoeksmethode
Huismus	Twee inventarisatiemomenten tussen 1 april en 15 mei, met een tussenliggende periode van minimaal 10 dagen. Ook is mogelijk om vier inventarisatiemoment uit te voeren in de periode 10 maart tot en met 20 juni.
Huiszwaluw en boerenzwaluw	Om de ecologische impact van de sloop van de manege op de huis- en boerenzwaluw te achterhalen is nader onderzoek nodig en/of dienen er mitigerende maatregelen getroffen te worden. Het nader onderzoek dient uitgevoerd te worden door een deskundige ecoloog, waarbij onderzocht wordt in hoe verre elders in de omgeving nesten en nestgelegenheden voor huis- en boerenzwaluw aanwezig zijn. Een alternatief op dit nader onderzoek is het treffen van mitigerende maatregelen (zie tabel 3.5).
Gebouwbewonende vleermuizen	Om de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen en essentiële foerageergebieden bij de manege aan te kunnen tonen, is nader onderzoek conform het meest recente vleermuisprotocol noodzakelijk. Dit onderzoek bestaat uit minimaal vijf bezoeken verspreid over het actieve seizoen van de soorten (tussen april en oktober).
Essentieel foerageergebied vleermuizen	Om de aan- of afwezigheid van essentiële foerageergebieden bij de manege aan te kunnen tonen dient de manege twee maal door een (of meerdere) deskundige ecologen in de periode van 15 mei t/m 15 augustus, waarbij één van de bezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli uitgevoerd dient te worden.

In tabel 3.3 is aangegeven dat een overtreding van de Wnb voor een aantal soorten op voorhand kan worden voorkomen door het treffen van maatregelen. Deze maatregelen zijn in tabel 3.5 uiteengezet. Door het nemen van deze maatregelen worden negatieve effecten voorkomen en zijn geen vervolgstappen noodzakelijk.

Tabel 3.5. Beschrijving maatregelen om overtreding van de Wnb te voorkomen.

Soort(groep)	Maatregelen
Algemene broedvogels	Werken buiten het broedseizoen
Vleermuizen	Werk bij voorkeur overdag. Indien niet mogelijk dient verlichting zo veel mogelijk binnen het plangebied gericht te worden en gebruik gemaakt te worden van vleermuisvriendelijke (amberkleurig) verlichting.
Huiszwaluw en boerenzwaluw	Voor de mitigerende maatregelen dient ieder nest van een huis/boerenzwaluw bij de manege gecompenseerd te worden met minimaal vier alternatieve nestgelegenheden. De aantallen en locaties van deze alternatieve nestgelegenheden dienen te worden bepaald door een deskundige ecoloog. Indien geen mitigerende maatregelen getroffen worden is nader onderzoek nodig (zie tabel 3.4)

3.1.1 Zorgplicht

Uit paragraaf 2.3.9 blijkt dat er in het plangebied soort(groep)en aanwezig (kunnen) zijn waarmee rekening dient te worden gehouden in het kader van de zorgplicht voor soorten. Maatregelen waaraan gedacht kan worden bij de invulling van de zorgplicht bij voorliggend planvoornemen zijn weergegeven in tabel 3.6.

Tabel 3.6. Voorbeelden van zorgplicht gerelateerde maatregelen voor soorten.

Soort(groep)	Maatregel
Grondgebonden zoogdieren (alle soorten)	Voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het plangebied kort maaien. Werk hierbij gefaseerd en in één richting om dieren de kans te geven om te vluchten.
Amfibieën	Werken in de richting van een vluchtmogelijkheid bij het eventueel dempen van watergangen. Rij stapvoets en wees alert om verwonding/doden van amfibieën te voorkomen.

3.2 Gebiedsbescherming

3.2.1 Natura 2000

In tabel 3.7 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde Natura 2000-gebieden opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.4 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.7. Conclusies Natura 2000-gebieden.

	Natura 2000
Zijn er Natura 2000-gebieden aanwezig waarop effecten kunnen optreden?	Ja, Regte heide en Riels laag (naast het plangebied), Kempenland-west (6km), Vennen, heiden en moerassen rond turnhout (8km), Arendonk, Merksplas, Oud-Turnhout, Ravels en Turnhout (8km), Kampina & Oisterwijkse Velden (8km), Loonse en Drunense duinen en & Leemkuilen (13km), Ulvenhoutse bos (15km) & Heesbossen, Vallei van Marke en Merkske en Ringven met valleigronden langs de Heerlese Loop (15 km)
Treden er negatieve effecten op of zijn deze te verwachten?	Ja, er kan sprake zijn van verzuring en vermessing door stikstofdepositie. Bij de Regte heide en Riels laag kan ook sprake zijn van verstoringseffecten.
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Ja, er dient een voortoets/passende beoordeling te worden opgesteld voor de Regte heide en Riels laag. Voor de overige Natura-2000 gebieden dient er een AERIUS-berekening te worden uitgevoerd.
Wnb-vergunning of akkoord van de provincie noodzakelijk?	Nog onbekend

3.2.2 NNN

In tabel 3.8 zijn de conclusies ten aanzien van beschermde NNN-gebieden opgenomen. De onderbouwing van de conclusie is beschreven in paragraaf 2.5 van voorliggende natuurtoets.

Tabel 3.8. Conclusies NNN-gebieden.

	NNN
Op welke afstand van het plangebied ligt het dichtstbijzijnde NNN-gebied?	In het plangebied.
Is er sprake van toetsing van externe werking in de betreffende provincie?	Ja
Is er sprake van aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden of is dit te verwachten?	Nog onbekend, dit dient nader te worden bepaald
Zijn er vervolgstappen aan de orde?	Ja, er dient een 'Nee, tenzij-toets' te worden opgesteld.
Afstemming met het bevoegd gezag aan de orde?	Ja, met provincie Noord-Brabant

3.2.3 Overig provinciaal beleid

Het plangebied ligt deels binnen de grenzen van de groenblauwe mantel. Bij het planvoornemen ontstaan er mogelijke effecten op de ecologische, landschappelijke en hydrologische waarden binnen de groenblauwe mantel, onder andere door het omvormen van de terreinen van de puinbreker en de gemeente Goirle. Hierom dient het planvoornemen afgestemd te worden met het bevoegd gezag, in dit geval de Provincie Noord-Brabant.

3.3 Beschermde houtopstanden Wnb

De bosschages/bomen in het plangebied vallen onder de bescherming van de Wnb. Indien er kap wordt gepleegd dient het oppervlak aan verloren houtopstand nader bepaald te worden. Voor deze bomen geldt vervolgens een meldingsplicht bij het bevoegd gezag (provincie Noord-Brabant) en een herplantplicht. Tevens kan gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages nog van toepassing zijn (zie ook bijlage 1).

Indien er niet gekapt wordt vallen de werkzaamheden bij de terreinen van de puinbreker en de gemeente Goirle naar verwachting nog steeds binnen de invloedssfeer van beschermde houtopstanden. In dit geval is een bomen effect analyse (BEA) noodzakelijk om inzicht te krijgen in het effect van de werkzaamheden op de beschermde houtopstanden in de directe omgeving.

Literatuurlijst

Bergers, P. & La Haye, M. 2000. Kleine zoogdieren betrouwbaarder en efficiënter inventariseren. De Levende Natuur 101(2):52-58.

BIJ12, 2017a. Kennisdocument buizerd (*Buteo buteo*). Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2017b. Kennisdocument gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2023. Kennisdocument gierzwaluw (*Apus apus*). Versie 2.0, juli 2023.

BIJ12, 2022. Kennisdocument huismus (*Passer domesticus*). Versie 2.0, juni 2022.

BIJ12, 2017c. Kennisdocument kerkuil (*Tyto alba*). Versie 1.0, juli 2017.

BIJ12, 2017d. Kennisdocument poelkikker (*Rana lessonae*). Versie 1.0, juli 2017.

Bouwens, S. Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. Oktober, 2017.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

Netwerk Groene Bureaus, 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017).

Netwerk Groene Bureaus (NGB), 2021. Vleermuisprotocol 2021.

Simmons, A.M., K.N. Hom, M. Warnecke & J.A. Simmons, 2016. Broadband noise exposure does not affect hearing sensitivity in big brown bats. Journal of Experimental Biology 2016 219: 1031-1040; doi: 10.1242/jeb.135319

Speakman, J.R., Webb, P.I. & Racey P.A., 1991. Effects of disturbance on the energy expenditure of hibernating bats. Journal of Applied Ecology, 28, 1087-1104.

Spitzen-van der Sluijs, A. & Creemers, R.C.M., z.d. Atlastekst hazelworm.

Overig

NDFF

Street Smart

Map viewer Provincie Noord-Brabant

AERIUS-calculator, versie 2022.

www.floron.nl

www.ravon.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.vlinderstichting.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

In deze bijlage staat een beschrijving van de relevante wet- en regelgeving en het beleidskader.

Het betreft de Wet natuurbescherming (Wnb). Naast bescherming vanuit de Wnb, zijn er ook gebieden die planologisch beschermd zijn. Het betreft het 'Natuurnetwerk Nederland' (hierna NNN). De bescherming van het NNN verloopt via het ruimtelijke ordeningsrecht (Barro, bestemmingsplannen).

Wnb - Algemeen

De Wnb is op 1 januari 2017 in werking getreden. De Wnb beschermt:

- De Natura 2000-gebieden die aangewezen zijn in het kader van het Europees natuurbeleid (gebiedsbescherming)
- De planten- en diersoorten (onderdeel soortbescherming)
- Bos en houtopstanden (onderdeel houtopstanden).

Veel verantwoordelijkheden en bevoegdheden liggen bij de provincies. Er zijn hierop wel uitzonderingen waarvoor het ministerie van LNV bevoegd gezag is. Dit betreft onder andere de aanleg en uitbreiding van hoofdwegen, landelijke spoorwegen, hoofdvaarwegen, primaire waterkeringen, militaire terreinen en oefengebieden, militaire luchthavens, Schiphol en overige burgerluchthavens, het landelijke gastransportnet, hoogspanningsverbindingen van tenminste 220 kV, activiteiten van buitenlandse mogendheden en activiteiten namens een lid van het Koninklijk Huis. LNV is ook bevoegd gezag voor ruimtelijke ingrepen in de Exclusieve Economische Zone (EEZ) en voor Windenergie op zee (kavelbesluiten).

Gemeenten hebben een loketfunctie. Het is mogelijk om een natuurvergunning 'aan te haken' bij de omgevingsvergunning, maar dit hoeft niet. De Wnb richt zich op bescherming van gebieden, soorten en houtopstanden.

Wnb - Soortbescherming

In de Wnb is soortbescherming opgedeeld in drie categorieën. Voor elke categorie gelden verschillende verbodsbepalingen die zijn vermeld in artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb. Het gaat om de volgende drie categorieën:

- 1) soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v. Wnb);
- 2) soorten van de Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en Verdrag van Bonn (artikel 3.5 e.v. Wnb);
- 3) 'andere soorten' (onderdeel A 'fauna' en onderdeel B 'flora') (artikel 3.10 e.v. Wnb).

Soorten van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v. Wnb)

Het beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn is vastgelegd in artikel 3.1 e.v.

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het is mogelijk om ontheffing aan te vragen voor de overtreding van de verbodsbepalingen. De ontheffing kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Vogelrichtlijn. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 1: 'in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid' (dit is dus strenger dan voor soorten van de Habitatrichtlijn en de andere soorten);
- Er is geen verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Soorten van de Habitatrichtlijn, Verdrag van Bern en/of Bonn (artikel 3.5 e.v. Wnb)

Deze categorie bestaat uit Europees beschermde soorten. De verbodsbepalingen zijn vastgelegd in artikel 3.5 e.v.:

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Onder de Wnb is het mogelijk om voor streng beschermde soorten zoals opgenomen in artikel 3.5 bij ruimtelijke ontwikkelingen te werken volgens een door de Minister goedgekeurde gedragscode. Hierbij geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 3.5.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten zoals opgenomen in artikel 3.5 van de Wnb bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing worden aangevraagd. De ontheffing kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang conform Habitatrichtlijn.
Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang 3: 'in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten';
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Andere soorten (artikel 3.10 e.v. Wnb)

De categorie 'andere soorten' bestaat uit soorten zoals opgenomen in bijlage A en B van de wettekst. Dit zijn nationaal beschermde soorten. De verbodsbepalingen zijn vastgelegd in artikel 3.10 e.v..

Het is verboden:

- a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
- c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor deze soorten geldt een vrijstelling wanneer aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Daarnaast geldt ook vrijstelling bij ruimtelijke projecten voor soorten die staan op besluit vrijgestelde soorten. Het hangt per provincie af welke soort is vrijgesteld van de verbodsbepalingen in artikel 3.10, ook de grond waarvoor een vrijstelling geldt kan ook variëren tussen provincies. Wel dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht (artikel 1.11 Wnb). Deze zorgplicht is verder in deze bijlage nog toegelicht.

Indien de 'andere soorten' niet zijn vrijgesteld en daarmee het voornemen de gestelde verboden in artikel 3.10 overtreedt, dient een ontheffing aangevraagd te worden bij de provincie waarin het voornemen plaatsvindt.

Naast het werken volgens een goedgekeurde gedragscode kan voor soorten uit de categorie 'andere soorten' van de Wnb bij overtreding van de verbodsbepalingen een ontheffing worden aangevraagd. De ontheffing kan worden verleend indien voldaan wordt aan de volgende criteria:

- Er is geen andere bevredigende oplossing (alternatievenafweging);
- Aanwezigheid geldig wettelijk belang. Een geldig wettelijk belang voor deze categorie soorten is o.a. belang h 'in het algemeen belang';
- Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Samenvatting gronden waarop een ontheffing verleend mag worden per categorie beschermde soorten (artikel 3.1, 3.5 en 3.10).				
Ontheffingsgronden		Artikel 3.1	Artikel 3.5	Artikel 3.10
		Soorten van de Vogelrichtlijn	Soorten van de Habitatrichtlijn, Bonn & Bern	Andere soorten
1	Er bestaat geen andere bevredigende oplossing	Ja	Ja	Ja
2	Leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding	Ja	Ja	Ja
3	volksgezondheid en openbare veiligheid	Ja	Ja	Ja
	veiligheid van luchtverkeer	Ja	Nee	Ja
	ter voorkoming van schade aan gewassen, vee, bossen, visserij	Ja	Ja	Ja
	ter bescherming van Flora en Fauna	Ja	Ja	Ja
	voor onderzoek, onderwijs, uitzetten en herinvoeren van soorten / teelt	Ja	Ja	Ja
	dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor milieuwezenlijke gunstige effecten	Nee	Ja	Ja
	ruimtelijke inrichting of ontwikkeling	Nee	Nee	Ja
	schade en overlast, ter beperking omvang populatie, ter bestrijding van lijden en ziekte, bestendig beheer en onderhoud (ook natuurbeheer), algemeen belang, bestendig gebruik	Nee	Nee	Ja

Zorgplicht

Er dient te allen tijde rekening te worden gehouden met de zorgplicht zoals vastgelegd in artikel 1.11 van de Wnb. Deze zorgplicht houdt o.a. in dat als een activiteit wordt ondernomen waarvan kan worden vermoed dat deze nadelig kan zijn voor in het wild levende dieren en planten, deze activiteit niet plaats mag vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om nadelige gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze zorgplicht heeft betrekking op de gebieds- en op de soortbescherming. In het tekstkader hieronder staat het wetsartikel uitgeschreven.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a) dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel
 - b) indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
1. Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.

Er dient bijvoorbeeld zo gewerkt te worden dat dieren kunnen ontsnappen en het kan nodig zijn om soorten te verplaatsen (bijvoorbeeld planten en amfibieën). Deze algemene zorgplicht geldt voor elke soort en elk individu in Nederland.

Wnb - Gebiedsbescherming

De gebiedsbescherming is vastgelegd in artikel 2.1 tot en met 2.11 van de Wnb. Hierin wordt de aanwijzing en bescherming van Natura 2000-gebieden geregeld. Hiermee zijn de verplichtingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, voor zover die betrekking hebben op gebiedsbescherming, geïmplementeerd in het Nederlands recht. De begrenzing van de Natura 2000-gebieden en de instandhoudingdoelstellingen voor die gebieden zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten voor de betreffende gebieden. De instandhoudingdoelstellingen beschrijven voor de voor het gebied aangewezen habitattypen en soorten of een bepaalde ontwikkeling ervan gewenst is of dat het behoud ervan op het aanwezige niveau moet worden nagestreefd. Voor activiteiten of projecten die schadelijk kunnen zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV.

Voortoets en Passende beoordeling

De Wnb regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, ten aanzien van plannen en projecten en die mogelijke effecten hebben op de natuurlijke kenmerken van de gebieden, gelet op de instandhoudingsdoelen die in de Natura 2000-gebieden van kracht zijn. De Wnb maakt daarbij onderscheid in enerzijds plannen (plantoets) en anderzijds projecten (projecttoets).

Bij plannen en projecten in, of in de nabijheid (externe werking) van, een Natura 2000-gebied dienen de initiatiefnemers in een oriënterende fase (voortoets) te onderzoeken of het plan een significant negatief effect op de instandhoudingdoelstellingen van het betreffende Natura 2000-gebied kan hebben. Met externe werking wordt bedoeld dat ook activiteiten buiten het gebied de natuurwaarden in het gebied kunnen beïnvloeden. Indien na dit onderzoek niet kan worden uitgesloten dat de activiteit een significant negatief effect heeft, dient de initiatiefnemer meer gedetailleerd dan in de oriënterende fase in kaart te brengen wat de effecten van de activiteit kunnen zijn. Daarbij dienen ook, indien noodzakelijk, de mitigerende maatregelen te worden betrokken. Deze analyse heet een 'passende beoordeling'. Het bevoegd gezag toetst de passende beoordeling. Wanneer uit de passende beoordeling alsnog de zekerheid wordt verkregen dat de activiteit niet leidt tot significant negatieve effecten, kan de activiteit doorgang vinden. Wanneer uit de voortoets blijkt dat er wel kans is op een negatief effect, maar dit als niet significant kan worden gezien, kan eveneens, op basis van een verslechteringsstoets toestemming voor het uitvoeren van de activiteit worden verleend. Wanneer uit de passende beoordeling blijkt dat significante negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, kan het project alleen doorgang vinden op grond van de "ADC-criteria".

Dit betekent dat:

- A – alternatieve oplossingen voor het plan ontbreken;
- D – er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, en
- C – de initiatiefnemer compenserende maatregelen vooraf en tijdig treft.

Stikstofdepositie

Stikstofdepositie vormt veelal een knelpunt bij de besluitvorming over plannen en projecten, omdat in veel Natura 2000-gebieden overbelasting van stikstof een probleem is voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen voor de voor het gebied aangewezen soorten en habitattypen. Om een oplossing te bieden voor dit probleem was destijds (1 juli 2015) het Programma Aanpak Stikstof (PAS) opgericht. Op 29 mei 2019 oordeelde de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS) echter dat het PAS niet als onderbouwing kan worden gebruikt voor toestemmingsverlening op grond van de Wnb.

Vanaf 1 juli 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering in werking getreden. De hierin opgenomen vrijstelling van Wnb-vergunningplicht voor bouwwerkzaamheden in de realisatiefase voor wat betreft stikstofdepositie (art. 2.9a Wnb) vervalt met de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (RvS) van 2 november 2022 in de Porthos-zaak.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het nationaal beleid met betrekking tot de gebiedsbescherming van het Natuurnetwerk Nederland is opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De bescherming van het NNN staat nader uitgewerkt in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL). Hierin staan instructieregels voor de omgevingsverordening van de

provincies. De bescherming werkt vervolgens door in de bestemmingsplannen van de gemeenten. De instructieregels uit het BKL verplichten de provincies tot:

- het aanwijzen van Natuurnetwerk Nederland gebieden (artikel 7.6 Bkl)
- het vastleggen van de wezenlijke kenmerken en waarden van NNN- gebieden (artikel 7.7 Bkl)
- het stellen van regels in het belang van de bescherming, instandhouding, verbetering en ontwikkeling van de kenmerken en waarden van NNN-gebieden (artikel 7.8 Bkl, eerste lid)
- De regels die in de omgevingsverordening komen verzekeren in ieder geval dat (artikel 7.8 Bkl, tweede lid):
 - de kwaliteit en oppervlakte van het NNN-gebied niet achteruitgaan
 - de samenhang tussen de gebieden van het NNN wordt geborgd
 - tijdige compensatie van een bepaalde activiteit die negatieve gevolgen heeft

Wezenlijke waarden en kenmerken

Dit betreft de actuele en potentiële natuurwaarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied, met inbegrip van de omvang en de beoogde natuurkwaliteit alsmede de samenhang met andere natuurgebieden.

'Nee, tenzij'-principe

Voor het NNN geldt het 'nee, tenzij'-principe. Dit betekent dat nieuwe plannen of projecten niet zijn toegestaan als ze de wezenlijke (potentiële) waarden en kenmerken van het NNN significant aantasten. Uitzonderingen hierop zijn wanneer sprake is van redenen van groot openbaar belang en er geen reële alternatieven zijn. De schade dient in dat geval door mitigerende maatregelen zoveel mogelijk beperkt te worden. De restschade dient te worden gecompenseerd. De Rijkslijn zoals verwoord in het SVIR en Barro is dat er bij het NNN geen sprake is van externe werking.

Het NNN is planologisch beschermd in de Provinciale Structuurvisies en Verordeningen. In de Verordening staat aangegeven aan welke voorwaarden bij ruimtelijke ingrepen in en langs het NNN moet worden voldaan. Ook is het compensatiebeleid bij aantastingen van het Natuurnetwerk Nederland hierin opgenomen.

Overige provinciale beschermde gebieden

Naast het NNN kunnen ook andere gebieden beschermd zijn op provinciaal niveau. Dit verschilt per provincie. Beschermde gebieden kunnen als volgt omschreven zijn:

- ecologische verbindingzones,
- weidevogelgebieden, ganzenfoerageergebieden, leefgebied weide- en akkervogels of rust- en foerageergebied ganzen en smienten,
- groene ontwikkelingszone of groenblauwe mantel of groene contour
- natuur/ bos- en natuurgebieden buiten NNN.

Ook deze gebieden kennen een vorm van een beschermingsregime, in sommige gevallen gelijk aan het NNN, soms in een lichtere vorm.

Provincies kunnen ook provinciale landschappen aanwijzen. De aanwijzing van de Bijzonder Provinciale Landschappen is verleend op grond van Artikel 1.12 lid 3 van de Wnb (zie tekstkader). Ook deze gebieden kunnen een beschermingsregime hebben vastgelegd in de provinciale verordening.

Art. 1.12 lid 3 Wnb

Gedeputeerde Staten kunnen gebieden gelegen buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als «bijzondere provinciale natuurgebieden», onderscheidenlijk «bijzondere provinciale landschappen».

Wnb - Beschermde houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is vastgelegd in artikel 4.1 tot en met 4.9 van de Wnb. De Wnb heeft tot doel de oppervlakte bos in Nederland in stand te houden. Begin 20e eeuw kwam dit doel vooral voort uit de

belangen van de houtproductie, maar gaandeweg is meer oog gekomen voor de andere functies die bossen en houtopstanden hebben, zoals klimatologische, landschappelijke en recreatieve functies.

Binnen de Wnb worden houtopstanden beschermd die aan bepaalde voorwaarden voldoen (Wnb artikel 4.1). Voornaamste onderscheid wordt gemaakt op basis van de locatie. Houtopstanden welke binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom Wnb vallen, zijn namelijk uitgezonderd (artikel 4.1) en worden niet onder de Wnb beschermd. De begrenzing van de bebouwde kom in de zin van de Wnb komt niet altijd overeen met de begrenzing van de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. Als een gemeente geen bebouwde kom in de zin van de Wnb heeft vastgesteld, is de Wnb overal van toepassing in die betreffende gemeente.

Een houtopstand onder de Wnb wordt gezien als een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die:

- 1) een oppervlakte grond beslaat van tien are of meer, of;
- 2) bestaat uit een rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen.

De Wnb is van toepassing op houtopstanden die buiten de bebouwde kom liggen. De gemeenteraad dient de grens van de bebouwde kom Wnb vast te leggen. Veel gemeentes hebben dit ook gedaan.

De grens van de bebouwde kom Wnb is niet hetzelfde als de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. De bebouwde kom grens in de Wegenverkeerswet wordt met een ander oogmerk bepaald en vastgesteld. Volgens een uitspraak van de rechtbank is het niet mogelijk om het hele grondgebied van de gemeente aan te wijzen als bebouwde kom. De aard van het gebied is bepalend voor de vraag of het gebied kan aangewezen worden als bebouwde kom. De vaststelling van de grens van de bebouwde kom is van feitelijke aard: waar houdt de bebouwing op.

De provincies zijn op grond van de gemeentewet bevoegd om in het kader van interbestuurlijk toezicht zo nodig maatregelen te treffen als een gemeente heeft verzuimd om de begrenzing van de bebouwde kom vast te stellen, of deze heeft vastgesteld op een wijze die in strijd komt met het recht of het algemeen belang. Een begrenzing die is vastgesteld op grond van artikel 1 vijfde lid van de Boswet geldt ingevolge van het overgangsrecht overigens tevens als begrenzing van de bebouwde kom voor de Wnb.

De begrenzing van de bebouwde kom in de zin van de Wnb dus niet altijd overeen met de begrenzing van de bebouwde kom op grond van de Wegenverkeerswet. Als een gemeente geen bebouwde kom in de zin van de Wnb heeft vastgesteld, is de Wnb overal van toepassing in die betreffende gemeente.

Door het zogenoemde regelverbod van artikel 4.6 Wnb kunnen gemeente ook buiten de bebouwde kom regulerend optreden. Hierdoor kunnen gemeente ook een kapverbod opstellen voor houtopstanden die ze willen beschermen buiten de bebouwde kom. Er zijn veel gemeentes die dat ook daadwerkelijk hebben gedaan.

Er zijn ook gemeentes die houtopstanden buiten de bebouwde kom beschermen via een monumentenverordening. Voor deze houtopstanden is dus (ook) een omgevingsvergunning van de gemeente noodzakelijk. In voorliggende rapportage is niet getoetst aan gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages (bijv. APV, bestemmingsplannen, etc.).

Meld- en herplantplicht

De Wnb stelt dat wanneer houtopstanden worden gekapt, er voorafgaand aan de kap een meldingsplicht bij de provincie is.

De provincie bepaalt welke informatie omtrent de te kappen opstand aangeleverd dient te worden, op welke termijn dit aangeleverd dient te worden en welke voorwaarden voor de uitvoering van de kap gelden. Daarnaast geldt dat binnen drie jaar na de kap een herbeplantingsplicht geldt (door aanplant, bezaaiing of natuurlijke verjonging dan wel op andere wijze realiseren van een nieuwe houtopstand). Wanneer dat niet op dezelfde plaats kan, dan kan een provincie ontheffing verlenen de herbeplanting op andere gronden toe te staan indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels. Verder kunnen provincies ontheffing of vrijstelling verlenen voor bepaalde verbodsbepalingen en/of voorwaarden omtrent herbeplanting.

In de volgende gevallen geldt op grond van de Wnb geen verplichting tot het melden en herbeplanten voor het vellen:

- periodiek vellen van griend- of hakhout;
- houtopstanden die een zelfstandige eenheid vormen van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, én hetzij geen groter oppervlakte beslaan dan 10 are, hetzij ingeval van rijbeplanting, gerekend over het totaal aantal rijen, niet meer bomen omvatten dan 20;
- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom in de zin van de Wnb;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
 - o wegbeplantingen;
 - o beplantingen langs waterwegen, en
 - o eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
- ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
- bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
- zijn aangelegd na 1 januari 2013;
- vellen ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel ten behoeve van Natura 2000;
- vellen ter uitvoering van een mitigerende of compenserende natuurmaatregel uit een Natura 2000-vergunning, een soortenonthefing, een Tracébesluit of een omgevingsvergunning;
- vellen voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;

vellen en herbeplanten dat plaatsvindt overeenkomstig een door de Minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Beschermde houtopstanden (naast Wnb)

Houtopstanden zijn tevens beschermd op grond van gemeentelijk regelgeving. Dit is vastgelegd in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van de betreffende gemeente. Bomen kunnen op gemeentelijk niveau ook op een andere manier beschermd zijn. De bescherming van een houtopstand of groenstructuren kan bijvoorbeeld opgenomen zijn in de planregels bij een bestemmingsplan of via een gemeentelijke bomenverordening. Bij voorgenomen kap van houtopstanden dient daarom ook altijd gekeken te worden naar deze bepalingen. Mogelijk kan uit deze bepalingen volgen dat voor de kap van een houtopstand een omgevingsvergunning nodig is welke bij de gemeente moet worden aangevraagd.

Bijlage 2 Methodiek natuurtoets

In deze bijlage wordt de methodiek beschreven die gehanteerd is tijdens het onderzoek naar de aanwezigheid en de toetsing van beschermde soorten, beschermde gebieden, beschermde houtopstanden en kansen voor natuurwaarden in het plangebied.

Soortbescherming

Het onderzoek naar beschermde soorten bestaat uit een bureaustudie, oriënterend terreinbezoek en effectbepaling.

Bureaustudie

Afbakening beschermde soorten

In het bureauonderzoek is specifiek gekeken naar soorten uit de Vogelrichtlijn (Wnb artikel 3.1), soorten van de Habitatrichtlijn (Wnb artikel 3.5) en 'andere' beschermde soorten (Wnb artikel 3.10). Bij vogels is met name speciale aandacht geschonken aan vogelsoorten met jaarrond beschermd nest. Bij werkzaamheden in watergangen/waterwegen is specifiek aandacht geschonken aan soorten van het aquatisch milieu. Bij werkzaamheden aan gebouwen is specifiek aandacht geschonken aan gebouwbewonende soorten. In voorliggende toetsing is geen aandacht besteed aan Rode Lijst-soorten.

Bronnen

Om een beeld te krijgen van de verspreiding en het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied, is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd². Hierbij is nagegaan of er in de periode 2018-2023 beschermde soorten zijn aangetroffen in een straal van 1 km rondom het plangebied. De resultaten van de bureaustudie geven een indicatie van de soorten die in het plangebied kunnen voorkomen.

Oriënterend terreinbezoek

Tijdens het oriënterend terreinbezoek is door middel van een fysieke inspectie gekeken naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en (sporen van) beschermde dieren. Daarnaast heeft een biotoopbeoordeling plaatsgevonden. Bij een biotoopbeoordeling wordt gekeken in hoeverre het aanwezige biotoop geschikt is voor beschermde soorten. Het betreft een deskundigenoordeel op basis van een biotopenscan. Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten opgetekend.

Effectbepaling

Aan de hand van de bevindingen uit het bureauonderzoek en de resultaten van het oriënterend terreinbezoek is bepaald of op voorhand (negatieve effecten op) beschermde soorten al dan niet kunnen worden uitgesloten en of vervolgstappen (soortgericht nader onderzoek) noodzakelijk zijn. Indien van toepassing is geadviseerd over de te volgen procedure in het kader van de natuurwetgeving.

Beschermde gebieden

In het kader van gebiedsbescherming zijn de volgende gebieden meegenomen:

- Natura 2000-gebieden;
- Natuurnetwerk Nederland (NNN);
- Overige provinciaal beleid.

Op basis van een bureaustudie is de ligging van de gebieden ten opzichte van het plangebied in beeld gebracht. Hiervoor is gebruik gemaakt van onder andere AERIUS-calculator (versie 2022) (Natura 2000-gebieden) en de provinciale website en/of digitale atlas (NNN, overig provinciaal beleid). Op basis van de ligging en de voorgenomen ontwikkeling is (indien relevant) een effectbepaling uitgevoerd. Voor de effectbepaling is gekeken naar directe effecten als gevolg van ruimtebeslag. Indien van toepassing zijn ook mogelijke indirecte effecten

² Deze informatie is (deels) afkomstig uit de NDFF 29-08-23 op basis van een abonnement van Antea Group en mag niet zonder toestemming van BIJ12 worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden.

bekeken. Hierbij kan gedacht worden aan verstoring door geluid, licht en trillingen en optische verstoring. In het kader van Natura 2000-gebieden is ook gekeken naar mogelijk effecten door een toename aan stikstofdepositie. Indien aan de orde is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. Hierbij kan gedacht worden aan een voortoets of passende beoordeling t.b.v. Natura 2000-gebieden. Of het doorlopen van een 'nee, tenzij-procedure' in het kader van mogelijke effecten op NNN-gebieden.

Beschermde houtopstanden Wnb

Op basis van het planvoornemen en de ligging van het plangebied is onderzocht of er onder de Wnb beschermde houtopstanden aanwezig zijn binnen het plangebied. Hierbij is gebruik gemaakt van de door de initiatiefnemer aangeleverde informatie over het planvoornemen, recente luchtfoto's en indien beschikbaar de begrenzing van de gemeentelijke bebouwde kom Wnb. Indien onder de Wnb beschermde houtopstanden aanwezig zijn in het plangebied, is getoetst of er sprake is van aantasting van beschermde houtopstanden. Indien er sprake is van aantasting van Wnb beschermde houtopstanden is geadviseerd over de vervolgstappen en de te volgen procedure inzake de natuurwetgeving. In voorliggende rapportage is niet getoetst aan gemeentelijk beleid omtrent de kap van bomen en/of bosschages (bijv. APV, bestemmingsplannen, etc.).

Kansen voor natuurwaarden in het plangebied

Binnen een plan zijn vaak mogelijkheden/ kansen aanwezig voor het verhogen van de natuurwaarden (biodiversiteit). Indien dit van toepassing is op het voornemen, zijn hiervoor suggesties gedaan op basis van expert judgement.

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ Oosterhout
Postbus 40
4900 AA Oosterhout
T. +31 6 11 56 48 22
E. Adam.vanKuik@AnteaGroup.nl

Copyright © 2023

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@antegroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontleen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.